

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 79

София, четвъртък, 12 май

1932 г.

81. заседание

Срѣда, 27 април 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. и 45 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	1657	Законопроекти:	
Питания:		1) за вината, спиртниѣ напитки и оцета. (Първо четене—продължение разискванията и приемане)	1657
1) отъ народния представителъ Г. Каназирски къмъ министъръ-председателя и министъръ на външните работи и на изповѣданията — пита: какво възнамѣрява правителството да направи съ Дирекцията за закупуване и износъ на храни. (Съобщение)	1657	2) за разрешаване на Котленската градска община да сключи заемъ. (Първо и второ четене)	1673
2) отъ народните представители Г. Костовъ, Л. Станевъ и А. Наумовъ къмъ министъръ-председателя относно подпомагане на пострадалите отъ наводнението въ Видинския край. (Съобщение)	1657	3) за продължение на дадените срокове за възвръщане на временно внесения чуждестранни (хари) за амбалиране на тютюни и торби за амбалиране на захаръ и руди. (Второ четене)	1673
		Сесия — продължение. Указъ № 2, отъ 27 април н. г., за продължение първата редовна сесия на XXIII-то обикновено Народно събрание до 10 юний н. г. вкл. (Прочитане отъ м-ръ-председателя Н. Мушановъ)	1673
		Дневенъ редъ за следващото заседание	1679

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присъствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следните народни представители: Ангеловъ Боянъ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Василевъ Йото, Деневъ Сѣби Димитровъ, Джанкардашлийски Димитъръ, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Докумовъ Борисъ, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Запрянъ, Коевски Василъ, Кулевъ д-ръ Тодоръ, Маргуловъ Алекси, Неновъ Атанасъ, Орозовъ Александъръ, Родевъ Христо, Сидеровъ Коста, Таслаковъ Цвѣтко и Фенерковъ Петъръ)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото на Камарата е разрешило отпускъ на следните народни представители:

- На г. Тодоръ Момчиловъ — 5 дни;
- На г. Петъръ Фенерковъ — 3 дни;
- На г. Кръстю Пастуховъ — 2 дена;
- На г. Стойчо Мошановъ — 2 дена;
- На г. Коста Сидеровъ — 3 дни;
- На г. Александъръ Наумовъ — 4 дни;
- На г. Сѣби Димитровъ — 4 дни;
- На г. Петко Запряновъ — 1 день и
- На г. д-ръ Александъръ Франгя — 2 дена.

Народниятъ представителъ г. Тодоръ Якимовъ моли да му се разреши 6-дневенъ отпускъ. Ползувалъ се е досега съ 21 дни отпускъ. Следва Събранието да му разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сѣ съгласни да се разреши на народния представителъ г. Тодоръ Якимовъ 6-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Андрей Пеневъ Деневъ моли да му се разреши 4-дневенъ отпускъ. Ползувалъ се е досега съ 29 дни отпускъ. Следва Събранието да му

разреши искания отпускъ. Които г. г. народни представители сѣ съгласни да се разреши на народния представителъ г. Андрей Пеневъ Деневъ 4-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Постъпило е питане отъ бургаския народенъ представителъ г. Георги Каназирски къмъ г. министъръ-председателя и министъръ на външните работи и на изповѣданията, съ което го запитва какво възнамѣрява да направи правителството съ Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни: ще продължи ли режимътъ на дирекцията за новата реколта и какви мѣрки взима правителството за осигуряване цените на зърнените храни.

Постъпило е питане и отъ народните представители г. г. Георги Костовъ, Лазаръ Станевъ и Александъръ Наумовъ къмъ г. министъръ-председателя относно подпомагането на пострадалите отъ наводнението въ Видинския край.

Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за вината, спиртниѣ напитки и оцета — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Следъ изчерпателната речъ на г. Георги Каназирски азъ, макаръ и да има какво да приказвамъ, не желая да отеждавамъ Народното събрание, толкозъ повече, че г. Каназирски изяви желание, като единъ добъръ познавачъ на въпроса, старателно да се отнесе къмъ законопроекта при второто му четене.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Енчевъ.

Г. Енчевъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! При разискването и на този законопроектъ народното представителство има единъ отличен поводъ да прецени положението, въ което се намира дребниятъ лозаръ въ села и градове и да насочи общитъ си усилия, за да може да подпомогне и правилно напъти лозаря, който се лута, който иска да изкара производство, което да може да излъже вънъ отъ предѣлитъ на България, да намъри плащентъ на свѣтовнитъ пазари.

Стопанскитъ въпроси сами по себе си подсъщатъ властта да се намъси, да надникне въ живота на стопанскитъ съсловия, за да може чрезъ законодателство да подпомогне дадено стопанско съсловие. Съ такива добри намѣрения, безспорно, Министерскиятъ съветъ се е занимавалъ съ този въпросъ и ни представя за разглеждане и опредѣляне точния текстъ на законопроекта за вината, спиртниитъ напитки и оцета.

Не се съмнявамъ, че при съставянето на законопроекта сѣ изслушани мненията на компетентни лица, на сведущи по въпроса хора, но, безспорно, не сѣ за пренебрегване и мненията, които сведущитъ г. г. народни представители по въпроса могатъ да изнесатъ тукъ, за да може да стане законътъ още по-пълненъ и по-целесъобразенъ и да даде очакванитъ резултати, следъ като бѣде приложенъ.

Българското лозарство, както се вижда отъ самитъ мотиви къмъ законопроекта, навлиза въ една нова фаза на своето съществуване, особено следъ голѣмата война. До голѣмата война българскитъ лозаръ, българското производство изобщо, както и свѣтовното производство сѣ намирали къде да пласиратъ своитъ продукти; претенциозността на консоматоритъ не е била голѣма, сигурно тогава е могло да се пласира и по-добро качество, за да не бѣдатъ нуждни грижитъ на държавата, да се замисля по какъвъ начинъ да подпомогне и напъти лозарското съсловие, за да ни даде единъ доброкачественъ и здравъ продуктъ, който може да намъри пазаръ и вънъ, състезавайки се съ производството на чуждитъ вещи и опитни лозари-производители, задоволявайки нуждатъ и вкуса на западния консоматоръ. И колкото повече българското лозарско производство се стреми да излъже вънъ отъ границата, защото вътре въ страната не се консумира всичко, толкова повече се навеждаме на мисълта: би ли могло то самостоятелно да води тая борба въ това състояние, въ каквото се намира сега, съ чуждото производство и лозарьтъ да получи съответната награда за своя трудъ и за труда на своето семейство?

Г. г. народни представители! Българската държава прави опити нѣколко години подъ редъ да изнася както десертни грозда, така и различни плодове, каквито дава Кюстендилскитъ край: сливи, ябълки, круши и други. Българската държава, безспорно, иска да изнесе това производство вънъ отъ границитъ, защото чрезъ износа не само се засилва производството, но се улеснява и българската търговия, осигурява се търговскиятъ балансъ. При такива стопански въпроси, каквито се повдигатъ на нѣколко пъти въ Народното събрание, нѣма толкова нажежена атмосфера, народнитъ представители не сѣ настроени враждебно, всички се отнасятъ къмъ въпроситъ съ едно внимание, което заслужаватъ, следятъ или участвуватъ въ разискванията доколко, доколкото сѣ засѣгнати центровѣтъ, отъ които тѣ изхождатъ и представляватъ, влагайки своитъ разбирания по стопанскитъ закони, които Народното събрание създава. Да бѣдемъ близо до българския дребенъ лозаръ, да наблюдаваме неговия животъ, да знаемъ положението въ всички краища, където има лозарство, да знаемъ положението на лозаря, който е мислил и предполагалъ, че ще получи награда за труда си, който се е влустналъ въ лозарството, за да може да задоволява до голѣма степенъ своитъ нужди — то значи да имаме представа за всичкото нещастие, което цари всрѣдъ лозарското население.

Нека да си припомнимъ онова време, когато българскитъ производител-лозаръ боравѣше съ старото лозарство. Грижитъ около поддържането на старото лозарство бѣха далечъ по-малки въ сравнение съ новото лозарство, което само по себе си се явява изродено и не може да устоява на атмосфернитъ влияния, на паразититъ, които го унищожаватъ. Старото лозарство, за различие отъ новото лозарство, не създаваше голѣми грижи на българския лозаръ; и не напразно съществува народната поговорка: „Бодни прѣчка, пийни винце“. Много мѣчно е, обаче, да се рѣководимъ отъ тази мѣдростъ днесъ, когато не така лесно може да се създаде едно американско лозе съ десертни или винени сортове. Създаването на едно такова лозе е съпроводено съ голѣми грижи по обработката и

съ голѣми разходи, за да може лозарьтъ да получи наградата за своя трудъ. Днесъ нашиятъ лозаръ съ малкъ инвентаръ, съ не особено добри изби, работи самъ и той се стреми да произвежда по свое разбиране доброкачествено вино, да му дава цвѣтъ, да го направи по-вкусно, да му придаде крепкостъ. И затова той ни дава толкова разнообразни вина, щото при опититъ, които сѣ съ правила и се правятъ отъ всички експортѣри, да се създадатъ партия на вина за износъ въ странство, тѣ се сблъскватъ съ голѣмо разнообразие. Ние нѣмаме единъ типъ българско вино, което да може да се изнесе задъ граница и което по вкусъ да отговаря на вкуса на западноевропейския консоматоръ. Консоматорьтъ, къмъ когото ние днесъ протѣгаме рѣка, за да пласираме нашето производство, търси качество. Той не се интересува за нашия вкусъ, за да приема онова, което му предлагаме, въ такова състояние, въ каквото можемъ да му продадемъ.

Г. г. народни представители! И едрото лозарство у насъ, при сегашното положение на самото лозарство и на производството, не е дало резултати въ смисълъ, да има задоволителна доходностъ: да е такова, щото лозарьтъ, който едновременно и е винарь, да бѣде поощренъ. Защото, г. г. народни представители, ние нѣмаме лозари само за десертни грозда или само за винени сортове, отъ които да приготвяме вина, а лозята се насаждатъ смѣсено, съ винени и десертни сортове. По-рано виненитъ сортове бѣха по-разпространени, а сега течението въ новото лозарство е да се отглеждатъ повече десертни сортове грозда, за да можемъ да правимъ износъ. Отъ този износъ, безспорно, ще се ползува както самиятъ производителъ, така и българската държава. Едрото лозарство у насъ и досега не е постигнало нѣкакъвъ особенъ резултатъ, защото до денъ днешенъ не сме стигнали до създаването на типъ вино. Това начало се туря сега съ настоящия законопроектъ. Министерскиятъ съветъ е намѣрилъ, че е вече време да се разгледа и тоя икономически и стопански въпросъ. Повикътъ на българскитъ лозари е, че тѣхното лозарство загива, че то не се рентири, че цената на виното, която производителътъ получава, е много ниска, а разходитъ за издрѣжката на лозята сѣ грамадни. Тоя повикъ, най-после, е намѣрилъ изтукъ въ Министерскиятъ съветъ, респ. у министра на земледѣлието и като резултатъ имаме днесъ възможностъ да узаконимъ, следъ като законопроектътъ стане законъ, да създадемъ типъ българско вино съ установени качества, което да бѣде годно да излъже на пазара.

Г. г. народни представители! У насъ се чувствува излишъкъ, има свръхпроизводство на вино, което не може да се пласира въ нашата страна, защото консоматоритъ сѣ ограничени брой. Ако нашето лозарство произвеждаше повече десертно грозде, което да може да се запази 5—6 месеца, тъй както това става въ чужбина — напоследкъ чета, че въ Австрия сѣ открили способъ да се запазва гроздето нѣколко месеца въ добро състояние — това би позволило да се консервира по-голѣмо количество българско десертно грозде. Тогава гроздето ще се консумира не само въ форма на вино отъ възрастнитъ, но то ще се консумира въ много по-голѣмо количество, тъй като консоматори ще бѣдатъ и двегодишнитъ деца, които започватъ да се редятъ около трапезата и които не могатъ да участвуватъ въ консомацията на виното не защото не могатъ или не желаятъ, но защото ние, възрастнитъ, ги въздържаме отъ употреба на алкохолъ, който упражнява вредно влияние върху детския организъмъ. Ако децата иматъ възможностъ да консумиратъ грозде, да поематъ гроздова захаръ, да увеличаватъ консомацията на гроздето, въ такъвъ случай лозарството нѣмаше да види толкова затрънени пѣтища на своето съществуване, а щѣше да бѣде улеснено въ своето развитие. Сега оставатъ толкова много произведени литри вино въ страната, които трѣбва да се изконсумиратъ отъ възрастнитъ. А у възрастнитъ възможността и желанието да изконсумиратъ сами производството си, за да ликвидиратъ съ него, не е отъ ползата за обществото, нито за самитъ тѣхъ.

Г. г. народни представители! Въздържателитъ въ нашата страна правятъ опитъ за борба съ алкохолизма, който завладѣва голѣма частъ отъ населението и го изхабява. Тѣхниятъ опитъ иде да спаси една частъ отъ онѣзи, които станатъ жертва на алкохола. Но едновременно съ това борбата на въздържателитъ да спечелятъ голѣмъ брой привърженици, за да ги приучатъ на въздържане, да ги наведатъ на желанието да станатъ консоматори на безалкохолни питиета, подпомага и производството, защото по този начинъ дава възможностъ за широко консумиране на гроздето и да не съществува опасността, каквато имаме, отъ консумирането му въ форма на алкохолъ.

Г. г. народни представители! Вносителът на законопроекта, г. министърът на земледелието, достатъчно се е погрижил да бъде застъпено производството на безалкохолни питиета и пласирането им, като бждат заставени да ги продават всички мѣста, където се консомират други произведения — боза, сладки; където отиват хора, които не консомират алкохол, въздържатели. Тази мѣрка показва, че е открита една възможност за пласмент на нашето производство на грозде, защото тѣзи мѣста, задължени съ единъ законъ, биха наистина играли ролята на добри пласъори на българското лозарство.

Г. г. народни представители! Възражения могат да се направят — нѣкои сигурно ще ги направят — че нѣма да се съгласи единъ продавач на боза съ сѣщата ревност да пласира и безалкохолно вино, мѣсто, въ такова състояние, неферментирало. Тия възражения, обаче, сега не би трѣбвало да се правят, преди още да се е сложила въпросът на практика, преди да сме се сблъскали съ практическото приложение. Азъ лично вѣрвамъ въ идеята на въздържането, въ склонността къмъ въздържание у мнозина български граждани, които биха търсили именно възможност да консомиратъ тия безалкохолни напитки и да подпомогнатъ българския лозаръ. Въздържатели въ все повече и повече разширяватъ своята сфера на влияние и увеличаватъ кръга на своитѣ привърженици въ тази страна.

Наредъ съ тѣзи грижи, които виждаме да се прокарватъ въ текста на законопроекта въ голѣми линии, виждаме и грижата да се установи едно положително качество, типово вино, съ специално предназначение за износъ.

Г. г. народни представители! Искамъ да наблегна на единъ фактъ. Ако оставимъ българския лозаръ самъ, съ своитѣ разхвърлени сѣдове, съ своитѣ малки нехигиенични избички, безъ да вземемъ мѣрките, които вземаме съ този законопроектъ, за създаване на желаното качество вино, не бихме успѣли да реализираме задачата, която преследваме съ законопроекта. Идеята за поощряване кооперирането на лозаритѣ и винаритѣ, прокарана въ глава IV на настоящия законопроектъ, съ текстовѣтъ на чл. чл. 66, 67 и 68, е една идея, която, сигуренъ съмъ, следъ приложението на закона ще намѣри широко приложение и ще започне да заставя всички лозари да трѣбватъ по единъ път — да търсятъ сътрудничество помежду си, да изграждатъ кооперативната самопомощъ, да се групиратъ, за да могатъ съ общия инвентаръ, който може да има една кооперативна изба, и съ общото съдействие, което може да имъ бжде дадено отъ вещата ръка на опитния майсторъ въ една изба, да могатъ да създадатъ едно производство, което наистина би отговаряло на изискванията, легнали въ текстовѣтъ на настоящия законопроектъ.

Г. г. народни представители! Добре би било, ако създаването на кооперативни изби, каквито вносителът на законопроекта г. министъръ Гичевъ предвижда въ текстовѣтъ на тия членове, които визирахъ, чрезъ съдействието на Земледѣлската банка, въ по-важнитѣ лозарски центрове, които изби да се отстъпватъ срещу низкъ наемъ на лозаритѣ, добре би било, казвамъ, ако създаването на тия изби върви последователно: на първо време отъ по-голѣмитѣ винарски центрове къмъ селскитѣ кооперации, за да се ползватъ тамъ отъ тия изби по-голѣмъ брой български лозари. Представете си следната картина. Въ едно село имаме лозарство, което позволява на селската кооперация да открие и ръководи клонъ за преработка и създаване на типъ вино, предвидено въ настоящия законопроектъ. Всички лозари, които желаятъ да участвуватъ въ създаването на типъ вино, предназначено за износъ, ще бждатъ свободни отъ задължението да искатъ преносителни свидетелства, щомъ участвуватъ въ кооперативната преработка и подготовка на вина. Тогава лозарѣтъ отъ дадено село ще се стреми къмъ влизане въ кооперацията, която устройва кооперативна изба. Лозаритѣ сигурно ще бждатъ заставени да влѣзатъ въ кооперацията, за да получатъ всички облекчения и улеснения, които законодателятъ имъ дава. Тѣ ще могатъ да депозиратъ въ избата своето вино — броятъ на литритѣ ще бжде по желание — и ще знаятъ, че иматъ депозирано вино, което, преработено съвмѣстно, общо, ще бжде предназначено за износъ. Винарѣтъ, членъ на кооперацията и на кооперативната изба, по-късно, следъ продажбата на виното, ще получи увеличаване на своята смѣтка; ще получи оная сума, която при последна калкулация ще му се падне, съ огледъ на депозираното отъ него вино.

Г. г. народни представители! По тоя пътъ на коопериране българскитѣ лозари, по тоя пътъ на улесняване тѣхното производство чрезъ създаване на кооперативни изби, ние ще дойдемъ наистина до едно закрепнало и образцово лозарство и производство на вина у насъ. Защото тѣй

както отдѣлния лозаръ не е въ състояние да се бори съ конкуренцията, съ лозаритѣ отъ по-добритѣ лозарски центрове, които манипулиратъ съ подобрени и добри съставки вина, така сѣщо тия лозари не биха могли да работятъ сами, щомъ има въ селото имъ кооперативна изба. Тѣ не могатъ да отрекатъ тая изба и да се надѣватъ на себе си, тѣ не могатъ да се борятъ сами да завладѣятъ пазара съ своето производство. Нека Народното събрание, стремежи се да даде възможност на българския лозаръ, по пътя на кооперирането, да стане стабиленъ и силенъ, поощрявайки кооперирането, се занимае и съ възможността последователно да се откриватъ такива винарски кооперативни изби въ всички центрове, където има лозарство. А такова у насъ ще има, защото изглежда, както ни увѣрва и г. министърътъ въ мотивитѣ къмъ законопроекта, че външниятъ свѣтъ е позналъ вече българското производство на вино и занаятъ на нашата страна ще бжде мѣстото, ще бжде производителниятъ центъръ, отъ който свѣтътъ ще търси да купува вина, щомъ тѣ задоволяватъ вкуса на консоматоритѣ.

Г. г. народни представители! Може би нѣкой ще направи възражение противъ кооперативнитѣ изби. Преди да съмъ чулъ каквото и да е възражение противъ коопериране лозаритѣ въ кооперации за устройване винарски изби, азъ ще взема за примѣръ винарската кооперативна изба въ Сухиндолъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Азъ ще Ви кажа едно възражение. Най-негодна е кооперативната идея при винарството. За млѣко, за сирене и за други продукти кооперацията е много годна, но при винарското производство винарѣтъ чака много години, г. Енчевъ. Трѣбва една силна държавна властъ, която чрезъ Земледѣлската банка, напр., да стои начело въ устройването на тия изби, за да трѣбватъ всички лозари въ тоя пътъ. Тукъ кооперацията много слабо може да действуватъ. Друго е, напр., при млѣкарството, при продажбата на плодове и т. н. Тамъ кооперацията е по-силна, но тукъ, съ виното, работата е много опасна. Но Вие кажете примѣра съ сухиндолската изба, за да видимъ какъвъ е резултатътъ отъ нея.

Г. Енчевъ (з): Тъкмо за нея искамъ да говоря.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Кажете. За сухиндолската изба и азъ имамъ инициатива. И азъ, и Марко Вачковъ, и други тамъ сме съдействували.

Г. Енчевъ (з): Преди да чуя възражението на уважаемия г. професоръ Данаиловъ, азъ го имахъ предъ видъ и се готвѣхъ да му отговоря. Азъ съмъ посещавалъ обзаведената кооперативна винарска изба въ Сухиндолъ и съ сериозно внимание се отнесохъ къмъ нея. Тамъ срещнахъ разочаровани лозари, г. г. народни представители. Азъ очаквахъ, че въ Сухиндолъ, където има кооперативна винарска изба за съвмѣстна и обща преработка на вината, за отлежаване на тия вина, все ще има известенъ успѣхъ. Лозаритѣ не искаха да ми кажатъ причинитѣ или се стѣсняваха да ми ги кажатъ, но въ всѣки случай сигурно съществуватъ причини за неуспѣха или за слабия успѣхъ на винарската кооперативна изба въ Сухиндолъ.

Г. г. народни представители! Искамъ да отговоря на възражението на уважаемия г. професоръ Данаиловъ. Ако за млѣкарството, ако за други производства е възможно кооперирането, защо тогазъ да съществува опасение, че при винарството, понеже производителитѣ трѣбвало да чакатъ много време, ...

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): По-мѣчно е.

Г. Енчевъ (з): Може да е мѣчно, но защо да не е възможно създаването на кооперативни изби?

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Не че не е възможно, но е по-мѣчно. Искат се силенъ човѣкъ, капиталистъ, или държавата да дойде насреща, за да се уреди такава една работа.

Г. Енчевъ (з): Азъ разглеждамъ въпроса практически. Въ даденъ районъ, както е, напр., въ Сухиндолъ, може да се устрой кооперативна винарска изба. Пък и да взема нашия градъ Свищовъ, където нѣкога имаше добро лозарство. При старото лозарство Свищовъ се сочеше съ прѣстъ. Всички околности на Свищовъ бѣха насадени съ лозя, които бѣха гордостъ за свищовското гражданство. Кой не е чувалъ за прочутитѣ свищовски вина, за прочутото свищовско грозде; кой не е чувалъ за прочутия ло-

зарски център Свищов, който се славеше, по традиция, съ прочутото си грозде? Днес в Свищов има западнало до известна степен лозарство, както е западнало и другаде. Западнало е и самият град поради това, че е преживял много икономически тежния и борби, резултатът на създадения модерни съобщения, които му отнемат част от неговия район, защото изпращането и транспортирането на стоките става директно през други пунктове. Но въпреки това днес имаме един нов подем на лозарството в Свищов. Днес там имаме модерни лозари, хора с съответна култура, хора с интелект, които може да кооперират, от които няма да срещнете никакви прѣчки, които ще ви дадат всичкото си съдействие. Ако там се образува кооперативна винарска изба и им кажете, че в избата има свободно място за 2—3 милиона литри вино и че който желае да внесе своето вино в избата, трябва да се кооперира, тия винари ще се кооперират и ще внесат своето вино, което ще бъде предназначено за износ на външния пазар. Ако аз внеса 10 хиляди литри и г. професоръ Данаиловъ внесе 20 хиляди литри...

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ха, толкоз хиляди нямамъ.

Г. Енчевъ (з): ... и го оставимъ на разположение на управата на нашата кооперативна изба, под грижата на нашия специалист-майстор, тогава купувачите на вина отъ София и отъ странство няма да кръстосатъ изъ Свищовско и да отиватъ отъ лозаръ на лозаръ, за да сключватъ пазарлъци поотдѣлно, както правятъ сега — съ единъ лозаръ да сключатъ пазарлъкъ по 3 л. килограмътъ, съ другъ да сключатъ да сключатъ пазарлъкъ по 2 л. килограмътъ и нищо да не прѣчи на тѣзи купувачи да продаватъ тѣзи вина въ София за южнобългарски по 28—30 л. килограмътъ — а биха се насочили — дано не се лъжа, че тѣй ще бъде — къмъ канцеларията на кооперативната изба и въмѣсто да сключатъ съ 10 души сдѣлки по за 2.000 литри, съ едно идване и съ едни разноски ще сключатъ една сдѣлка наведнѣжъ за 20.000 литри вино.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. Енчевъ! Позволявате ли една бележка?

Г. Енчевъ (з): Ако г. председателятъ позволи. Азъ лично позволявамъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Тъкмо града Свищовъ избрахте несполучливо. Тамъ се създаде винарска кооперация — на която и азъ съмъ ималъ честта да бъда членъ — начало на която се постави единъ способенъ човѣкъ, сегашниятъ директоръ на Търговското училище, обаче не успѣ затуй, защото при кооперативното винарство отдѣлните лозари сѣ слаби да могатъ да чакатъ резултати. Искане се намѣска на една силна рѣка — на държавата, на Земледѣлската банка — а тамъ това нѣмаше. Вие знаете, че плащаме, освенъ дѣлове, още и други разноски на кооперацията, но не успѣ при всичките добри условия, за които говорите.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Мисълта на г. проф. Данаиловъ е, че лозарѣт не е успѣлъ заради туй, защото не е могълъ да изчака пазара. А азъ казвамъ, че лозарѣт може много да постигне, ако Земледѣлската банка, ако респективно кооперацията, на която е членъ, срещу депозитано количество вино му даде известенъ авансъ, съ който той да задоволява своите нужди дотогава, докато настѣпи удобниятъ моментъ да се сключатъ сдѣлки и да ликвидира окончателно съ цѣлата реколта. Въпросътъ, безспорно, г. г. народни представители, е свързанъ съ пари. Но когато има добро желание у самата власт, която провежда известни реформи; когато има добро желание и у онѣзи, за които реформите се прилагатъ, мене ми се струва, че кооперативното производство на вино не би срещнало толкова много спѣнки, колкото сега се предвиждатъ или предполагатъ.

Г. г. народни представители! Свѣтътъ върви къмъ кооперацията. Отъ лѣво нашите колеги отъ Работническата партия ни разправятъ за голѣмата руска кооперация, за голѣмите руски колхози, за голѣмите руски совхози, за голѣмите руски стопанства изобщо. Това е начало, опитъ да се направи голѣмата кооперация, къмъ която човѣчеството се стреми. Какво прѣчи на българските производители-лозари да се коопериратъ, да съградятъ кооперативно производство и да го продаватъ на консоматорите отъ Западъ, които тоже се коопериратъ и искатъ да си набавятъ отъ насъ необходимото количество вино, споредъ тѣхните нужди и вкусъ?

Г. г. народни представители! Азъ няма да се простирамъ надълго въ споръ по тая много известна тема за българските граждани и за българските икономисти — за кооперирането на нашите производители и консоматори — заради туй, защото сме тамъ, че именно сегашното Народно събрание, че именно г. г. народните представители, къмъ които апелираме да съдействуватъ да се прокаратъ закони отъ рода на този, уреждащи стопански въпроси, какъвто представлява, безспорно, и винарското производство, ме освобождаватъ отъ труда да се опитвамъ да ви убеждавамъ, че наистина чрезъ кооперацията се постига една възможностъ по-леко да се понася и оказва обща съпротива срещу всичко онова, което новото време донесе.

Г. г. народни представители! Падатъ една следъ друга стопанските единици днес — рушатъ се търговски къщи, рушатъ се и пропадатъ банки. Свѣтътъ се огъва — една държава увлича друга. Днес, когато се поставя въпросъ: да съществува или не отдѣлната държава, колко много се налага въпросътъ за съществуването на отдѣлните производелни слоеве, събрани заедно. Нека не се съмняваме, че именно мѣрките за рационалното винарство, изразени въ глава IV на настоящия законопроектъ, ще намѣрятъ приложение и едно по-голѣмо разширение, съ огледъ да се събере и най-дребниятъ, най-малкиятъ разпръснатъ лозаръ подъ закрилата на голѣмата кооперация и взаимнопомощта, която кооперацията изгражда.

Г. г. народни представители! По начало, по замисълъ, законопроектътъ е навремененъ. Прѣдъ насъ стоятъ времена, които, ако не съумеемъ да използваме, за българските производители ще бъде много късно. Ако правителството не бѣше се загрижило навреме да се намѣси и предвиди какви сѣ възможностите за утрешния денъ да се търгува съ външния свѣтъ, сигурно, докато ние поотдѣлно се накланяме да организираме производството на вино, за да се боримъ на пазара съ свѣтовната конкуренция, други държави, може би, щѣха да ни изпреварятъ и да ни отнематъ тази възможностъ. Въ такъвъ случай, щомъ ни се удава възможностъ да преценимъ каква е ползата отъ настоящия законопроектъ, който ще получи българскиятъ лозаръ, безспорно, ние ще трябва да се отнесемъ съ всичкото внимание, което заслужава една подобна стопанска реформа и да изпълнимъ нашия дългъ, като съдействуваме на правителството и на всички, които днесъ носятъ тежкия кръстъ на обществените борби, на обществените отговорности и на ръководство на обществената насока на стопанските интереси на тази страна и да помогнемъ въ времена, каквито сега живѣе българскиятъ народъ и цѣлиятъ свѣтъ, за да можемъ да достигнемъ именно онѣзи резултати, които цѣлиятъ български народъ има право да чака.

Г. г. народни представители! Когато ще трябва да разглеждаме законопроекта по принципъ, азъ съмтамъ, че трибуната на Народното събрание позволява да се движимъ въ главните и голѣми негови линии, а подробно-ститѣ, които има да се уреждатъ, ще се разглеждатъ и въ комисията, и при второто четене на законопроекта, когато ще се взематъ предъ видъ изказаните мнения.

Г. г. народни представители! Завършвайки, азъ намирамъ, че прокараната мисълъ, да се постави нашето производство на вино подъ непосредственото здраво, искрено наблюдение на Министерството на земедѣлнето, чрезъ инспектората по винарството, ще ни доведе до добри резултати, ще даде възможностъ на българския лозаръ да закрепне, да се бори съ всички условия, при които той развива своето лозарство, ще даде възможностъ за производство и пласиране на безалкохолно вино, за да се поощри, между другото, увеличението на консоматорите на безалкохолни питиета въ нашата страна, особено на тази мѣст, която става предметъ на задължителна търговия отъ всички продавачи на безалкохолни питиета, за да се намалатъ жертвите на алкохола, които не за прѣвъ пътъ и не при малко случаи могатъ да се сочатъ за назиждане на трезвото българско гражданство.

Г. г. народни представители! Грижитъ на българското правителство непрестанно летятъ отъ интересъ на интересъ, непрестанно вървятъ по пътищата на стопанското обновяване, на стопанското прераждане на страната. И колкото по-много стопански въпроси разглеждаме и разрешаваме въ Парламента, толкова по-малко време остава за дрязги, за самозияждане. Днесъ България ни зове за стопански въпроси, за да изградимъ съ общи усилия напредъка на цѣлокупното българско отечество. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Христо Мутафовъ.

Д-р Х. Мутафовъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Материята, която обхваща законопроекта за вината, спиртните напитки и оцета, не се отнася само до естеството на тѣзи продукти, но още и до регламентацията на търговията съ тѣхъ и до рационализацията на винарството, както се казва въ самия законопроектъ.

Що се касае до естеството на спиртните напитки, вината и оцета, по-свѣдуци отъ менъ лица, които сѫ близо до самото производство на тия продукти, третираха съ нуждната вещина тая материя и азъ се считамъ свободенъ отъ задължението да се спирамъ на въпроситѣ, които се засѣгатъ по тѣхъ въ законопроекта. Азъ нѣма да се спирамъ на производството на вино отъ гроздовъ сокъ, нѣма да говоря и за специалнитѣ вина, които сѫ изброени въ законопроекта: за рѣзника, за пелина, за ликьорнитѣ вина, нѣма да се спирамъ сѣщо така на производството на ликьори и т. н., както нѣма да се спирамъ и върху производството на оцета.

Дефинициитѣ, които се даватъ въ законопроекта, сигуренъ съмъ, ще бѣдатъ попълнени съ нови положения, които ще се разработятъ въ надлежитѣ правилници. Ще се спра, обаче, повечко върху декларирането на предметитѣ, за които става дума въ първата половина на законопроекта, върху мѣрките за рационализиране на винарството, на контролнитѣ мѣрки и на наказателнитѣ разпорѣждания, които засѣгатъ, тъй да се каже, правната страна на въпроса.

Въ мотивитѣ къмъ законопроекта за вината, спиртните напитки и оцета се казва, че за да тласнемъ нашето винарство къмъ съвременнитѣ изисквания на пазаритѣ и къмъ подобрене качеството на вината, време е да установимъ съ законъ „нормитѣ на нашитѣ вина“, да защитимъ „районитѣ съ качествено производство“ и да се „регламентира търговията съ вината“. Безспорно е, че настоящиятъ законопроектъ идва твърде навреме. Чувствувахе се голѣма нужда отъ даването на една точна дефиниция на онова, което ние разбираме подъ името вино, ракии, ликьори и пр., но още повече се чувствувахе нуждата отъ регламентиране на търговията съ тия продукти. Досега тукъ-таме имахме известни законоположения, засѣгащи тая търговия, но повече отъ фискална гледна точка — до токова, до колкото тая търговия интересува фиска, за да се събератъ надлежитѣ данѣци. Но що се касае до закрила интереситѣ на консоматора, отъ точка зрение на неговитѣ нужди и, най-после, да се внесе единъ пътъ за винаги редъ въ тая търговия, да не се позволяватъ злоупотребления съ артикулитѣ, които сѫ предметъ на тая търговия, ние нѣмаме твърдо и положително установени законоположения. Сега за пръвъ пътъ съ този законопроектъ се дава възможностъ да се типизиратъ българскитѣ вина, като стока, предназначена за износъ на нашия и на външния пазари, като предметъ на търговия, която трѣбва да бѣде регламентирана, както това става въ всички модерни държави.

Азъ съмъ длъженъ, г. г. народни представители, да констатирамъ, че ние въ дадения случай не оригиналиничимъ. Търговията съ вината и спиртнитѣ напитки е регламентирана отдавна въ всички модерни държави съ специални законоположения и странио е, че ние, една раз excellence винарска страна — азъ тоже имамъ честта да бѣда отъ винарски центъръ — досега нѣмаме законоположения, които да установяватъ твърди, ясни и положителни правила, какво може да бѣде произведено, кое може да бѣде изнесено на пазара за търговия и какъ могатъ да бѣдатъ избѣгнати и предотвратени всички злоупотребления, които сѫ ставали досега и които сѫ били въ ущърбъ както на производителя, така и на консоматора.

Като прескачамъ всичко онова, което засѣга естеството на артикулитѣ, азъ искамъ да кажа две думи и за декларирането и етикетиранието на самата стока. Чл. 56 и особено чл. 57 съдържатъ наредби, които не могатъ да не намѣрятъ нашето одобрение. Съ чл. 57 се постановява, щото сѣдовѣтѣ и шишетата съ пелина, сладки вина, шумящи вина, ликьорни вина, плодови вина, вермутъ, плодови спиртни напитки, коняци, ракии, ромъ и оцетъ трѣбва да носятъ надписи или етикети съ точно означение името на продукта, съгласно дефинициитѣ, дадени въ настоящия законъ, наименованието, подъ което той се пуца въ продажба, произхождението, годината на производството и името на производителя. Азъ мисля, че това е една необходимостъ: консоматорътъ, който ще купува на пазара какъвто и да било стока, регламентирана съ този законъ, трѣбва да може да се ориентира изведнѣжъ, да знае какво собствено купува, отъ какво произхождението е продуктътъ, който той купува, отъ коя година е, кой е производителътъ и наименованието, подъ което може да се изнесе като стока на пазара! Досега, както знаете, имахме ви-

нарски изби, но какво се съдържаше въ тѣзи винарски изби, при липсата на това задължение да се етикетиратъ или да се обозначава точно съдържимото въ дадени съдове, не можехме да констатираме и често пѣти консоматорътъ, търговецътъ и широката публика биваха излъгвани и измамвани, като имъ се продаваха вина или ракии не такива, каквито се дирѣха и каквито се претендираше отъ продавачитѣ, че изнасятъ на пазара.

Що се касае до пренасянето на тѣзи предмети, досега имахме положения въ акцизнитѣ закони, въ данѣчнитѣ закони, които предвиждаха пренасянето на виното, на спирта и ракиитѣ да става по опредѣленъ начинъ, чрезъ така нареченитѣ позволителни, безъ, обаче, да се засѣга мѣстътъ, виното, винената калъ и пр., за които сега се говори въ чл. 59. Съ наредбата на чл. 59 се попълва това, което досега липсваше и става ясно за всички ни, че пренасянето на всички тѣзи предмети, които се наричатъ вино, ракии, ликьори и пр., може да става само по единъ строго опредѣленъ редъ. Разбира се, пренасянето на тѣзи предмети пакъ се поставя въ връзка съ нарежданията на фискалнитѣ закони и подъ контролата на данѣчнитѣ власти, но — и това е важното — се поставя подъ известни правни норми и не може да става така безразборно и хаотично, както е било досега.

Дължа да отбележа, че въ законопроекта се съдържа една наредба — за нея се говори и въ мотивитѣ къмъ него — която се касае за задължителната продажба на гроздовия сокъ въ всички мѣста, където въобще може да се върши търговия съ спиртни питиета. Може да се направи известно възражение, известна критика на тая наредба, като се смѣтне, че гроздовиятъ сокъ, или както, може би несполучливо, се нарича безалкохолно вино, не е предметъ на широка консомация и не би трѣбовало да се създаватъ норми, пенални, бихъ казалъ, за свободната търговия съ този артикулъ. Обаче, г. г. народни представители, колкото и да сѫ основателни тѣзи бележки, които се правятъ, що се касае до, така да се каже, незначителната консомация на безалкохолното вино или на гроздовия сокъ, азъ мисля, че е важно и належащо, отъ точка зрение на голѣмото количество вино, което се произвежда въ България, да се направи всегати една крачка напредъ за намиране пазаръ, пласментъ на това огромно количество вино, което се произвежда въ нашата страна. Азъ имамъ случаи по-рано, при дебати по други законопроекти, да говоря на тая тема, и тогава посочихъ като срѣдство за намиране пазаръ на нашитѣ вина не само типизирането на нашитѣ вина, за да могатъ да станатъ годни за износъ, за експортъ, но сѣщо така и нуждата да се засили тѣхната консомация на нашия, на мѣстния пазаръ. Единъ отъ начинитѣ за увеличаване на тая консомация, безъ да прибѣгваме до крайноститѣ на така наречения „сухъ режимъ“, е и консомацията на гроздовия сокъ или на сладкото вино. Азъ изоставямъ настрана въпроса за начинитѣ за пресичане виното, за спирането на неговата ферментация, въпросъ, който не е отъ моята компетентностъ и по който се голѣмо познание говори г. Каназирски въ вчерашното заседание. Този въпросъ детайлно ще бѣде разгледанъ сигурно въ комисията, която ще има да се занимае съ законопроекта; азъ говоря за принципа, който, мисля, е принципъ здравъ самъ по себе си. Когато въ България се консомира толкова много боза, едно питие, което напоследъкъ доби толкова широко употребление, защо да не направимъ всичко възможно да се засили производството на безалкохолни, сладки вина, а така сѣщо и консомацията на тия вина, стига само по този начинъ да можемъ да помогнемъ за пласмента на тия 150—200 милиона литри вино, които се произвеждатъ у насъ и които стоятъ непласирани и не могатъ да намѣрятъ пазаръ, нито външенъ, нито вътрешенъ? Както знаете, ние се мѣчимъ съ редъ законодателни мѣрки да улеснимъ превръщането на изишнитѣ вина въ ракии и спиртъ. Направихме всевъзможни данѣчни облекчения при преваряването на тия вина чрезъ специални дистилации въ спиртъ, който намира широкъ пласментъ, като по този начинъ искахме да разширимъ вътрешния пазаръ за пласментъ на огромното количество вино, което се произвежда.

Макаръ да може да се нарече тая мѣрка палиативна, но една отъ мѣрките, за да може да се пласира виното, което не може да намѣри пазаръ навънъ, е да се задължатъ всички мѣста, които продаватъ боза и други безалкохолни напитки, а така сѣщо и спиртни питиета, да продаватъ и безалкохолно вино. Ние не отиваме къмъ строгоститѣ на сухия режимъ, не отиваме дотамъ, щото да искаме да се консомиратъ въ България само безалкохолни питиета. Г. Каназирски даже ни наведе единъ при-

мърз, много характерен, и който подсказва много нещо. Ако в една Англия, която е страна *par excellence* на пълната свобода на търговията, след 12 часът през нощта се събират всички вина, които съдържат алкохол и се поднасят на публиката за консомация само безалкохолни вина, ако в една Англия е въведен този режим след 12 часът през нощта, защо в България да не можем да въведем този режим и да задължим не само след 12 часът през нощта, но в всяко време, заведената, които се занимават с продажба на спиртни питиета, да продават и безалкохолни, сладки вина. Това може да бъде предоставено да се следи от специални органи на Министерството на земледелието. Що се касае до принципа, който е намбрил съответна редакция в законопроекта, аз мисля, че той е здрав принцип, че комисията трябва да държи за него, макар той да претърпи известни корекции.

Г. г. народни представители! В гл. III на законопроекта се дават норми за това, кои вина са натурални вина за консомация и какво трябва да съдържат натуралните вина. Ще се съгласите с мене, че досега значителна част от вината за консомация фактически не бяха натурални. Безспорно, в много винопродавници вие ще намерите натурални вина, с естествения състав, който съдържат вината, произведени направо от гроздов сок. Но ще се съгласите с мене, че имаше много търговски къщи, които продаваха за натурални вина такива вина, които съвсем не бяха естествени и съдържаха примеси, които не трябва да съдържат. Е добре, много наместо в тая трета глава на законопроекта се предвижда, какво трябва да съдържат вината, които ние наричаме натурални и които се предлагат за консомация на широката публика, и какво не трябва да съдържат. Тия норми за съставните части на натуралните вина и забраната за пушане в консомация на болни или развалени вина, са много умствени и навременни и няма освен да поздравим г. министъра, който е взел тая добра инициатива, да пресече един път завинаги злоупотребата при търговията с натурални вина, която е била вредна не само за консоматора, но и за самия производител. Ако има някой, който да е страдал от търговията с подправени вина, или по-добре казано, фалшифицирани вина, това е самият производител, защото често търговецът продава вината не такива, каквито излизат от ржцет на производителя, а такива, каквито тй се превръщат в избити, в търговските складове на самия търговец. Често пъти подправените вина се продават на цени такива, че подбиват цената на естествените натурални вина и увреждат интересите на самия производител, като правят невъзможна свободната търговия, която ще трябва да се поощри, особено в тия центрове, където се произвежда вино.

Провлачени вина, киселите вина, тия, които съдържат мухъл, несвойствена на виното миризма и пр. се забранява да се пушат в продажба. Отсега нататък, слава Богу, всеки консоматор ще бъде предпазен, защото ще има санкциите на тоя закон, който предвижда регламентация на търговията с вина и който предвижда строги наказания за ония, които не се подчиняват на неговите разпоредения. Всички болни вина няма да бъдат пушани за консомация. В един първостепенен ресторант на някой по-значителен град, да не говоря за престолния град София, да не говоря и за големите градове на България, няма да ви дадат киснатото вино; по ресторантите на малките градове в България, или в селските къщи, вие знаете, че има случаи, когато ви се предлага провлачено или кисело вино. Аз мисля, че ако с този законопроект, когато той стане закон, се тури край на злоупотребата и на консоматора вече се предлага чисто вино, по определена цена, с това ще се допринесе много за избягването на всички злоупотребления с вината.

Спирам се на глава IV — за рационализиране на винарството у нас — за която би могло да се кажат много мисли.

Г. г. народни представители! Напоследък много се говори за рационализиране вобще на производството. Естествено е, че както лозарството, така и винарството се поддават на рационализиране. Има ред мърки, които биха могли да бъдат взети, за да се тури производството на вино на модерни начала, и не само производството, което ще бъде предмет на особени грижи от страна на Министерството на земледелието, но и търговията с вино. Винарствуването по-скоро е търговия, отколкото някакво производство. Винарствуването не се състои само в това да имаш добит сок от грозде, но да го амбалираш,

да го туриш в надлежните съдове, да го етикетираш, да го направиш годно за консомация, да го изнесеш на пазара, с една реч — да го продадеш. И аз мисля, че рационализирането на търговията на виното за нас е от голямо значение, отколкото рационализирането на самото производство на вино, защото, както се казва в мотивите на самия законопроект, ние произвеждаме доста вкусни и добри вина и нашите вина се хвалят с своите качества. Някои от г. г. народните представители поменаха тук, че някои наши типизирани вина може да се сравняват с реинските вина, други с някои французки вина (бордо и пр.), но търгуването с тях е така хаотично и компрометирано, че излага самия винопроизводител, както и лозаря производител на грозде. За да се рационализира винарската търговия, едно от средствата е създаването на удобни модерни изби. Оня, който е имал възможност да бъде в контакт с самите производители на грозде и вино в лозарските центрове, знае от какво грамадно значение е една модерна изба за този, който произвежда вино за износ на пазара, вътрешен или външен. Аз си спомням, че когато се създаде в Сухиндол първата кооперативна изба, мнозина се отнесоха скептически към нея и на първо време тя едвам крета, така говори уважаемият г. Данаилов и за кооперативната изба в Свищов. Но по-късно кооперативната изба в Сухиндол закрена и аз бих казал, че днес тя е един значителен фактор за винарската търговия в този край. Освен тази винарска кооперативна изба, в същия център се създадох и други изби, които имаха за цел да прибират вината на отдалените производители, да ги обработват, като от всички кооперативни вина, внесени в модерната изба, създават по-голямо количество от един тип вино, което може да бъде изнесено на пазара, а не малки количества, които могат да бъдат произведени от отдалени лозари или винари в техните малки, неудобни и нехигиенични изби. И затова положенията, които се съдържат в чл. чл. 66—68, според мене, са много умствени. В чл. 67 се казва: (Чете) „Избените помещения, съответни и уредител на всички винопроизводители трябва да отговарят на един минимум от хигиенични условия, за да му се позволи да изнася за продажба произведените вина“. Това е едно законоположение, което същевременно съдържа в себе си и мотивите, защо трябва Министерството на земледелието да вземе грижата за създаване на модерни изби. Защото, без хигиенични условия за винопроизводството, ние не можем да имаме типизирани вина. Може би са прави някои скептици, които казват, че с закони ние не можем да произведем типизирани вина у нас, не можем да създадем типове на вина: сунгуларско, пазарджишко, сухиндолско, свищовско и т. н.; може би ще бъде мъчно да стане всичко това; но то не значи, че нищо не трябва да направим в това направление. Всяка една стъпка, направена в тая насока, всъщност ще ни приближи към постигането на един идеал, какъвто е създаването на типови вина в България. Ако Германия и Франция имат своите типови вина — реински, бордо, и пр., и пр. — и се полагат особени грижи за намиране външен пазар за тия вина, аз мисля, че и у нас е дошло време да потърсим начини, по които да можем да пласираме произведеното у нас вино в голем излизък. Ако е, казвам, въпрос за търсим чужди пазари, ние трябва да се пригледим към условията за тия пазари. А първото условие е, да създадем типови вина, без което ние мъчно ще можем да пласираме онова количество, 150—200 милиона литри вино, което се произвежда у нас. Забелязвам съм много пъти, че не е данъчното законодателство, което в дадения случай може да пречи, не е минималното или максималното облагане на винопроизводството с данък, което може да пречи, толкова повече, че напоследък приехме един закон, с който намалихме до минимум акциза на вината, и може би ще дойде време свършено да го махнем. Но във всеки случай, повтарям, не са данъчните облагания на спиртните питиета, които биха могли да подтикнат или да спрат пласмента на големото количество вино, което произвеждаме в страната. Единственият изход от сегашното трудно положение е да намбрим пазар на нашите вина, като ги типизираме. Е добре, това типизиране ще стане само чрез създаване на модерни изби. Затова в чл. 68 на законопроекта се говори, че в по-важните лозарски райони Българската земеделска банка, която разполага с средства, ще направи модерни винарски изби. Частната инициатива у нас е слаба, по частна инициатива е мъчно да се стори нещо в това отношение. Единственият кредитен институт, който би могъл да изживи нещо, това е Българската земеделска банка. Ако на нея

се възложи тая грижа, въ по-важните лозарски райони да построява и обзавежда модерни винарски изби и да ги дава на кооперациите за използване срещу минимален наем, азъ мисля, че съ това сме направили първата крачка за създаване типизирани български вина, каквито въ разни лозарски центрове могат да бъдат произведени. Представете си, че въ лозарска България, не въ десет, а само въ пет лозарски центрове създадем добри модерни изби, които могат да приберат вината на значителен брой винари, и ако тия вина могат да бъдат типизирани въ тия изби, да бъдат пригодени за експорт навън, или, най-сетне, бъдат изнесени на нашите пазари, въ наливно състояние, ние съ това ще направим една значителна крачка напредъ за разрешаването на проблемата — пласментът на нашите вина.

И другото законоположение, което се съдържа въ последната алинея на чл. 68, ни подсказва, че въ дадения случай Министерството на земледелието е на правъ път. Въ тая алинея се казва: (Чете) „Министерството на земледелието предвижда суми въ бюджета си за постройка или подпомагане модерни кооперативни, дружествени или частни изби, ферментационни помещения, инсталации за съгъстенъ гроздовъ сокъ и др. подобни“. Ако Министерството на земледелието пристъпи към харчене значителни суми за построяването на модерни лозарски изби, независимо от тия, които ще построи Земледелската банка, азъ мисля, че и тукъ то е на правъ път. Министерството тепърва, по силата на закона, ще се погрижи само за съдържанието, които ще предвижда въ своя бюджетъ, да създаде модерни изби и да ги даде на разположение на лозарските кооперации, или пък на частни лица, които — това само по себе си се разбира — ще бъдат принудени да се кооперират, съ течение на времето.

Г. г. народни представители! Минавамъ къмъ контролните мърки. Тия контролни мърки сж много умѣстни и тая глава е въобще навременна. Въ нея, въ чл. 72, се предвижда едно положение, което до сега нѣмахме. Въ този чл. 72 се казва: (Чете) „Органиът на контролата на материалитъ, предметъ на настоящия законъ, сж длъжни да правятъ редовенъ прегледъ на винарските изби и мѣстата за продажба. Тѣ иматъ право да влизатъ въ заведенията (изби, складове, магазини, дукяни, кръчми и пр.) презъ официални часове, а презъ другитъ, придружени отъ представител на общинската властъ — съ целъ да се прегледатъ продуктите, дали сж натурални и доброкачествени въ смисъла на настоящия законъ, дали отговарятъ на действителнитъ имъ наименования и произхождение“.

Досега, както знаете, нашитъ винарски изби не бѣха подъ контрола на никакви органи. Всѣки си произвеждаше вина, наливаше си вина въ своитъ изби и ги изнасяше на свободния пазаръ, както намѣрише за добре. Отсега нататъкъ, по силата на този законъ, всички мѣста, където се произвежда вино, всички винарски изби на частни лица, кооперации, дружества и пр. ще подлежатъ на единъ значителенъ контролъ, какъто предвижда чл. 72 отъ законопроекта. Въ всѣко време тия контролни органи ще могатъ да влизатъ въ избитъ и да провѣрватъ съдоветъ, които се намиратъ въ дадена изба, какво вино съдържатъ, какви етикети иматъ, дали вината сж годни да бъдатъ поднесени на консоматора за консомиране, дали могатъ да бъдатъ изнесени на външния пазаръ и пр. На онова безконтролно произвеждане и изнасяне вина за търговия, което съществуваше досега, се тура край и отсега нататъкъ ще може да се очаква отъ този ефикасенъ контролъ и надлеженъ добъръ резултатъ.

Прескачамъ всички ония наредби, които засѣгатъ начина, по който се извършва самиятъ контролъ, защото тѣ сж подробности, които могатъ да бъдатъ и критикувани, и коригирани въ надлежната комисия. Обаче всички тѣ сж на мѣсто, защото не намирамъ нѣщо, което би могло да се възрази на тѣхъ, защото тѣ гарантиратъ както интереситъ на самия производител, чие то вино ще бъде контролирано, сжщо така гарантиратъ и интереситъ на самия консоматоръ, въ чиято полза става този контролъ.

Г-да! Ще ми позволите да мина на последната, шеста глава на законопроекта — за наказателнитъ разпоредби — която е нѣкакъ-си повече отъ кръга на моитъ познания, като правистъ, защото съдържа правни норми и е отъ чисто юридическо естество; отнася се до конституиране на нарушенията, до тѣхното преследване и наказание. Г. г. народни представители! Азъ имамъ случай да отбележа още отъ самото начало, че досега ние имаме тукъ-тамъ, въ нѣкои наши закони, наредби за конституиране на известни злоупотребления, станали съ продукти отъ първа необходимостъ, каквото е млѣкото и други хранителни продукти, а сжщо така и за фалшификация на нѣкои стоки, които не носятъ такива етикети, които да отговарятъ на тѣхното

естество и качество, за каквито се изнасятъ на пазара. Напримѣръ въ закона за търговскитъ марки се съдържатъ общи наредби и норми, които задължаватъ всѣки единъ производител да етикетира, да тури търговски надписъ тѣкъвъ, който да отговаря на самото естество на стоката, и оны, който тури на една стока надписъ, неотговарящъ на естеството ѝ, върши нарушение и подлежи на наказание. Но специални наредби, що се касае до вината, до ракиитъ, ликьоритъ и пр., досега ние нѣмахме.

Азъ мисля, че въ тая глава VI, за наказателнитъ разпоредби, се обхващатъ всички вина, ракии, ликьори и пр., които се поддаватъ на подправка, на фалшификация и които, поднесени въ подправенъ видъ на консоматора, повреждатъ не само неговитъ интереси, като потрѣбителъ, но сжщо така и интереситъ на самия производител. Въ законопроекта се говори, че не се позволява разреждането съ вода, както и имитирането продукта, отчасти или изцяло. Не се позволява, по силата на законопроекта, продажбата на вкиснати вина и на оцетъ, който съдържа оцетни змиорки. Не се позволява продажбата на единъ продуктъ който се продава вмѣсто другъ и когато е така етикетирани и деклариранъ, че купувачътъ може лесно да се измами, т. е. да му бъде сложенъ етикетъ, който да не отговаря на онова, което въ сжщностъ представлява самиятъ продуктъ. Въ бъдеще всички тия нѣща ще бъдатъ избѣгнати, защото сж предметъ на преследване, на наказание. Всички тия, които биха извършили други нарушения, които не сж изброени въ чл. чл. 83—86 — да не се спирамъ на подробности — се преследватъ и наказватъ по наказателния законъ. Значи, ще имаме преследване не само по настоящия законъ, но сжщо така и по наказателния законъ.

Азъ дължа отъ сега да констатирамъ, че въ отдѣлъ б на глава VI — за конституиране и преследване нарушенията — законопроектъ е съставенъ въ твърде мека форма. И затова оная уплаха, оная страхъ, които г. Каназирски изтъква вчера, имайки предъ видъ едно преследване на нашия производител твърде сурово, сж неоснователни. Ако прочетете внимателно разпоредбитъ на този законъ, ще видите, че съставителътъ на законопроекта е билъ твърде внимателенъ при определяне размѣритъ на наказанията. Наказанията сж твърде минимални. Наказанията по досегашнитъ закони бѣха много жестоки, много тежки, когато тукъ ние имаме наказания доста смекчени. Въ чл. 87 е предвидена глоба отъ 1.000 до 10.000 л. въ чл. чл. 88 и 90 глобата е предвидена отъ 500 до 5.000 л. а въ чл. 89 тя е само отъ 200 до 2.000 л.

(Председателското мѣсто заема председателятъ)

Въ всѣки случай, максималнитъ размѣри сж доста смекчени въ сравнение съ тия, предвидени въ съществуващия законъ за контрола на подправкитъ на продуктитъ отъ първа необходимостъ. Единичното наказание, което, може би, отгичава положението на самия производител, който се е провинилъ по отношение закона, е конфискацията на самия предметъ; това е единственото тежко наказание за него. Азъ съмъ убеденъ, че глобитъ, които ще му се наложатъ, не ще бъдатъ много тежки; тѣ ще бъдатъ поносими за него. Добре би било, ако би му се наложило почувствително наказание, но да не му се конфискува стоката. Но азъ мисля, г. г. народни представители, че нѣма възможностъ, че нѣма начинъ да се избѣгне тая конфискация. Ако се констатира, че действително е подправено известно вино, че действително е подправенъ нѣкой ликьоръ или нѣкой ракия, и това вино и тия спиртни напитки сж направени по този начинъ негодни въобще за консомация, нѣма другъ начинъ, нѣма друго срдѣство за санкция срещу това нарушение — вънъ отъ глобата, твърде малка, която се налага — за да се пресѣче възможността пѣтътъ за тѣква злоупотреба, освенъ конфискацията на подправенитъ вина и напитки. Наредбата на законопроекта, че, редомъ съ глобата, върви и конфискацията на недоброкачественитъ продукти, които сж констатирани при надлежната провѣрка отъ контролнитъ органи, азъ я намирамъ за умѣстна и тя трѣбва да бъде запазена.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Извинете. Азъ смѣтамъ, че ако въ тоя законъ има нѣщо лошо, което трѣбва да се поправи въ комисията, това сж наказанията. Тѣ сж много гоъми; защото това не е фискаленъ законъ. Министерътъ на земледелието не урежда фискална материя. Г. министърътъ на земледелието не бива да направи наказания тѣй страшни, щото да отчужди населението отъ себе си, както акцизната властъ го отчуждава отъ себе си. Това е много важенъ въпросъ.

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Азъ казвамъ, че действително законодателятъ би трѣбвало въ настоящия случай да не бъде така жестокъ, така суровъ, както е билъ другъ

път, при другите закони. Но азъ мисля, че всички тия малки глоби отъ 200, отъ 500, отъ 1.000 л. сж мини-мални — тѣ не сж голѣми, нито прѣкомѣрни.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Туй не е фискаленъ законъ.

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Най-после, можете да намалите въ комисията максималнитѣ, голѣмитѣ размѣри, но минимумътъ отъ 200, отъ 500 л. не е нито чрезмѣрно голѣмъ, нито ще сѣкнеши производството, нито ще разори производителя. Ако единъ търговецъ, ако единъ производителъ си е позволилъ да престѣпи нормитѣ на известенъ законъ, мисля, че наказването му, глобяването му сѣ 200—500—1.000 л. нито е голѣмо, нито е жестоко наказание, нито пъкъ е сурово. А пъкъ колкото се отнася до максимума отъ 10.000 л., него можемъ да намалимъ. Но азъ мисля — и тукъ се различавамъ отъ г. Данаиловъ — че законопроектътъ е работенъ въ такъвъ смисълъ, по указание, може би, на самия министъръ г. Гичевъ, който е държалъ смѣтка за производителя, и азъ мисля, сѣщо така, че не трѣбва да отиваме до крайности и прекалености, когато се касае до незначителни подправки на ракинитѣ и ликьоритѣ.

Г. г. народни представители! Казахъ, че искамъ да направя една малка поправка къмъ чл. 96 отъ законопроекта. Тамъ се говори за актове, които, ако при провѣрка се окажатъ явно несѣстоителни, се оставятъ безъ послѣствие, сѣ мотивирана резолюция отъ длѣжностното лице, натоварено сѣ издаване на постановленията. Безспорно, все ще трѣбва да има едно длѣжностно лице, което да се занимае сѣ тоя въпросъ. Но азъ мисля, — нека помисли върху това и самата комисия — че трѣбва да се създаде една такава редакция, която да ни предпази, бихъ казалъ, отъ усмотрението на едно единично длѣжностно лице, което ще слага резолюции и ще признава за значително или незначително нарушението или престѣплението. Защото възможни сж и злоупотрѣбления въ случая. Преживѣли сме разни режими: всичко е възможно — едно длѣжностно лице всичко може да си позволи и да повтори и да потрети това. Ако може да се намѣри една редакция по-сполучлива, бихъ казалъ, която да ни предпази отъ възможността за злоупотрѣбления сѣ властта, която се възлага на едно длѣжностно лице, като му се дава право да слага резолюции и да смѣта актоветъ за значителни и незначителни, за сѣстоителни и несѣстоителни, мене ми се струва, че това би било по-добре.

Въ чл. 97 се говори за значимостта на нарушението, за наличността на умисълъ или небрежностъ и дали нарушението се извършва за прѣвъ пътъ или се повтаря. Сѣ тая наредба се отговаря на онзи страхъ, който изказа преди малко г. Данаиловъ. Ако нѣмахме тая мѣрка въ чл. 97, може би г. Данаиловъ щѣше да бѣде правъ. За прѣвъ пътъ регламентираме такава деликатна материя. Би трѣбовало сѣ нашия производител, сѣ нашия търговецъ, които сѣ години сж навикнали да вършатъ известни нередовности, било въ своето производство, било въ своята търговия, би трѣбовало, казвамъ, сѣ тѣхъ да бѣдемъ внимателни — когато ги наказваме, да не ги разоримъ. Тѣкмо този чл. 97 съдържа условията, които даватъ възможностъ, размѣрѣта на глобата въ наказателното постановление да се опредѣля въ зависимостъ: отъ значимостта на нарушението, отъ наличността на умисълъ или небрежностъ и дали нарушението се извършва за прѣвъ пътъ или се повтаря. Значи, не току-така ще се налага максимумитѣ отъ глоби, 5.000, 6.000, 10.000 л.; ние по-скоро ще се въртимъ около минимумитѣ отъ 100, 200, 300 л., въ зависимостъ отъ това, доколко е значително нарушението, има ли умисълъ или небрежностъ и, най-сетне, дали нарушителътъ върши това за прѣвъ пътъ, за втори или за трети пътъ, и, следователно, дали той е единъ рецидивистъ, единъ закоравѣлъ нарушителъ, който системно нарушава закона и изнася на пазара фалшиви спиртни напитки и вина и по такъвъ начинъ трови консоматора. Азъ намирамъ, че, при наличността на чл. 97, страхътъ на г. Данаиловъ е неоснователенъ, толкова повече, че въ чл. 98 се говори и за смекчаващи вината обстоятелства. Ако смекчаващитѣ вината обстоятелства отиватъ до тамъ, че могатъ да наложатъ глобата да се опредѣля отъ най-малкия до сѣрѣдния размѣръ, ние сме постигнали това за което ни говори г. Данаиловъ. Сѣ това се избѣгва онова, отъ което се плашимъ, така да се каже. А когато е въпросъ за отегчаващи вината обстоятелства, тогава тия обстоятелства ще опредѣлятъ какъвъ да бѣде размѣръта на тая глоба, като се отива отъ сѣрѣдния къмъ по-голѣмия размѣръ. Законопроектътъ урежда този въпросъ въ подробности и опредѣля, до къде би могло да се отиде при опредѣлянето на глобитѣ. При опредѣлянето на глобата отъ такава незначителна сума отъ 100 л., при девалюизация, обезценения левъ, когато намираме въ цитира-

нитѣ членове такива норми, които даватъ възможностъ да се движимъ много предпазливо при опредѣляне на глобата, да отидемъ постепенно отъ сѣрѣдната глоба къмъ максималната, азъ мисля, че нѣма никакъвъ рискъ. Азъ въ това отношение не сподѣлямъ възгледа на ония г. г. народни представители, които мислятъ, че законопроектътъ е много суровъ и жестокъ по отношение на ония, които сж извършили закононарушения. Напротивъ, законопроектътъ сѣ такава редакция позволява да се движимъ твърде свободно, като държимъ смѣтка за интереситѣ на производителя и интереситѣ на търговеца.

Две думи и за постановленията, които се издаватъ въз основа на актоветъ, и за начина на тѣхното обжалване. Той е обикновениятъ начинъ, който се предвижда въ наказателния законъ — въ чл. 100 на законопроекта се казва, че „постановленията се обжалватъ въ двенедѣленъ срокъ отъ деня на връчването имъ сѣ апелативна жалба въ два екземпляра, подадена чрезъ министерството до съответния мирови или окръженъ сѣдъ по реда на чл. чл. 677 и 678 отъ закона за углавното сѣдопроизводство“.

Наредбата на чл. 106 отъ законопроекта, въ който се предвижда давностъ по общия наказателенъ законъ, е твърде умѣтна. Защото досега ние имаме една конфузия, що се отнася до давността. Другитѣ закони, които сѣществуватъ у насъ, съдържаатъ специални нареждания за давността, които сж често пѣти въ противоречие, въ коллизия сѣ наказателния законъ. Въ тѣхъ се изчислява специална давностъ, когато нѣма смисълъ да се създава специална давностъ нито за нарушенията на законитѣ, нито за престѣпленията. Въ наказателния законъ има погасителна давностъ за нарушения, констатирани сѣ актове, имаме давностъ и за наказания, които сж били вече наложени, и т. н. Защо да избѣгваме тия давности и да създаваме други сѣ специалнитѣ закони, отнасящи се до материята за търгуване сѣ известни стоки: спиртъ, ракии, вина, тютюни и т. н.?

Азъ намирамъ, че постановлението на чл. 106, който гласи: „Нарежданията на настоящия законъ се покриватъ сѣ давностъ по общия наказателенъ законъ“, е много сполучливо, много на мѣсто и не може да се направи абсолютно никакво възражение по отношение на него.

Най-после две думи по последния чл. 108 и сѣ това свършвамъ.

Г. г. народни представители! Материята, която се третира въ този законопроектъ, е нова и, ако ние бихме искали още утре, други день, следъ месецъ, два, три, да туримъ подъ контрола на надлежнитѣ органи, лозаритѣ, производството и търговията сѣ вина ще сгрѣшимъ. Много намѣсто е казано и азъ се радвамъ, че тия, които сж създали законопроекта, сж дошли до тая щастлива идея, да предвидятъ единъ срокъ най-малко отъ 6 месеца следъ публикуването на закона, следъ който срокъ да се прилагатъ строгитѣ наредби, които той съдържа. Шестъ месеца сж достатъчно време, за да може и нашиятъ винарь, и нашиятъ производител, и нашиятъ търговецъ да се опознаятъ сѣ всички наредби на закона, следъ който срокъ тѣ ще почнатъ да се прилагатъ. Ако този срокъ бѣше скѣсенъ, може би, щѣхме да изпаднемъ въ оная крайностъ, за която мнозина напомняхъ, а именно, че нашиятъ производител и нашиятъ търговецъ сж свикнали сѣ известни нередовности, които сж имъ станали като навикъ, мѣчно ще могатъ да отвикнатъ отъ тѣхъ и пр. Е добре, 6 месеца сж достатъчно време, за да може тѣ да почерпятъ знания, за да могатъ да се опознаятъ сѣ онова, което се съдържа въ закона, следъ който срокъ ще почне неговото прилагане. Азъ не се съмнявамъ, че следъ 6 месеца ще получимъ ония резултати, които съставителитѣ на законопроекта действително сж преследвали. (Ржкопѣтскания отъ мнозинството)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тодоръ Бончевъ.

Т. Бончевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Трѣбва и азъ на свой редъ да призная, че законопроектътъ за вината, спиртнитѣ напитки и оцета иде твърде навреме. И трѣбва веднага да подчертая, че той обгръща въ себе си една грамадна материя, че той третира поминѣка, хлѣба на повече отъ единъ милионъ души, живущи въ нашата родина — това сж лозаритѣ, това сж и овоцаритѣ — и затова заслужава по-голѣмото внимание на г. г. народнитѣ представители. Тия отъ г. г. народнитѣ представители, които познаватъ материята, трѣбва да дадатъ всичко, каквото могатъ, за да може законопроектътъ да излѣзе отъ Камарата законъ, който да задоволява крѣщящитѣ въ този моментъ нужди, които той третира. Че законопроектътъ е навремененъ, че той е една необходимостъ, се подчертава и отъ факта, че отъ създаването на

нашата държава, от нейното освобождение до днес, всички български правителства сж иждивявали сръдства и време, за да подпомогнат и нашето лозарство и нашето овощарство. И ако този законопроект не дойдеше въ това време, когато и лозарството, и овощарството се намират пред едно пречупване, щеше да се създаде убеждението, че държавата се грижи за управляванит дотогава, докогато тй дойдат до задъненъ сокак и следъ туй ги изоставя. Затуй, поледнатот от държавна гледна точка, законопроектът иде твърде навреме да внесе по-много радост въ душит на производителит, въ душит на тия, които сж засегнати от него. Казахъ и ще повторя: законопроектът трбва да привлече вниманието на всички, да се попълнят известни празноти въ него и да се премахнат известни злини, които той съдържа, за да не излезе единъ законъ, който да убие вратата у народа въ него.

Азъ обръщамъ вниманието на г. министра върху единъ твърде важенъ факт не само за областта, която третира законопроектът, но и за ресора, който той управлява. Г. проф. Данаиловъ спомена, и азъ наблгтамъ на сжщото, че г. министъръ Гичевъ трбва да се помъжи да отхвърли, да отстрани от законопроекта за вината, спиртнит напитки и оцета грижата на Министерството на земледелието да прилага наказателнит санкции, които сж предвидени въ него — дали тй да сж по-малки или по-гольми, това е другъ въпросъ. Поне от известно време насамъ българският селянинъ и българският агрономъ почнаха да се обичатъ, почнаха да се доближаватъ, почнаха да се разбиратъ. Отъ известно време насамъ българският селянинъ има възможността да се увери, че е необходимо да слуша по нъкой път умнит хора, които познаватъ известна материя. И ако сега съ този законъ хвърлимъ агронома като стражаръ да изпълнява санкциит на този законъ, да събира глобит, да преследва селянит, съ това ние ще нанесемъ една пакост за повдигането на нашето село, защото селянитъ ще кажатъ, както казватъ и днесъ, когато се появи акцизният: „Бъгайте, че сж дошли бсни кучета!“ — Привличамъ вниманието на г. министра върху този факт, който за мене е много важенъ: да се направи всичко възможно, щото агрономит, носителит на земледелската просвета, тйзи, които трбва да влизатъ въ селскит къщи да поучаватъ хората, да не изпадатъ въ положението на събирачи на глоби, на хора, от които селянит, като ги видятъ, че влизатъ въ вратника имъ, да се затварятъ. Премахването на това положение — нека да бжде добре разбрано — е една необходимост, ако искаме да заздравимъ връзката между ума и селото.

Безъ да влизамъ въ анализъ на причинит, които сж предизвикали създаването на настоящия законопроект, нежелайки да бърборя отъ трибуната, азъ минавамъ на по-сжществени въпроси, които законопроектът засъга. Той, първо на първо, дефинира недефинираното досега, определя многото видове спиртни напитки, поставя ги въ рамки, а оттукъ ще може въ последствие да охранява интересит на тйзи, които произвеждатъ основнит продукти — виното и гроздето — да ги предпазва отъ злинит, на които сж били изложени досега. Второ, той има за задача да подготви условията за едно масово производство на български вина за износъ и, подготвяйки ги, донкъде да създаде, между другото, като една голъма и силна дорина, задължителното консомане на безалкохолното вино — за нъкого този терминъ може да е недобър, но той е добилъ вече гражданственост — и чрезъ това да се създаде едно голъмо дебуше на натрупанит български продукти отъ гроздето.

Появява се споръ и страхъ: първо, не е ли много драконовско, не е ли много пресилено да се задължаватъ всички публични заведения, отъ бозаджийницата до добрия ресторант въ София, да продаватъ безалкохолно вино и, второ, дали това задължение нма да създаде условия за фалшификация — единъ страхъ много неоснователенъ. Ако насъ ни е страхъ, че като излъземъ отъ къщи, нкъде по пътя може да падне керемидата и да ни счупи главата, никой нмаше да излиза отъ къщи. Може нъкой да злоупотрбъва. Затуй има санкции въ закона, затуй има чиновници. Не се ли преследва захаринът, не се ли преследватъ контрабандит? Преследватъ се, но, въпръки това, тй пакъ ставатъ, нъкои отъ тхъ се улавятъ и т. н. Така че нищо страшно нма въ това постановление.

Вториятъ страхъ е отъ следното. Моятъ уважаемъ колега г. Каназирски каза, че добиването на безалкохолното вино чрезъ натриевъ бензоат — както до сега е прието — било едно недобро начало. Той не каза, че е вредно. Въпросът за добиването на безалкохолното вино чрезъ натриевъ бензоатъ тепърва ще се уреди съ правилника — дали ще бжде половинъ грамъ, дали ще бжде единъ грамъ и т. н.

Но, г. г. народни представители, азъ съмъ длъженъ да подчертая, че известни хора — нъкои много искрено, но нъкои много неискрено — злоупотрбъватъ съ въпроса за безалкохолното вино у насъ, желяйки да служатъ на своит лични интереси. Известни хора, които третираха този въпросъ въ печата, изнесоха съ подписа си, че се е направило едно голъмо зло на българското гражданство, като се е разрешавало отъ Министерството на земледелието, респективно отъ Дирекцията на народното здраве, пресичането на вината съ натриевъ бензоатъ и че това зло може да доведе до незнамъ какво си.

Всичко това — да не кажа нъко друго — бше продуктъ на едно желание да се услужи, отъ известни хора, на лични интереси. Ако тйзи хора желяеха искрено да услужатъ на българското народно стопанство и на българския народъ, тй щеха да се погрижатъ да видятъ какво е направено другаде въ тази насока. Азъ не ща да се простирамъ надълго, не ща да цитирамъ списания и капацитети по този въпросъ, които, безспорно, доказано подчертаватъ, че употребата на натриевия бензоатъ не до единъ грамъ, а до четири грама въ литъра е безвредно за организма. Има единъ протсколъ на американски учена отъ 1909 г., който е подписанъ отъ американскит министри на земледелието, финансит, търговията и въ който изчерпателно се излагатъ правеснит опити съ натриевъ бензоатъ не само въ питиетата, но и въ всички сжстни продукти. Въ този протоколъ, който е скрепенъ съ подписит на 50 голъми капацитети лкъри и химици, изрично е подчертано, че присъствието на натриевъ бензоатъ до единъ грамъ не причинява никакви повреди на организма. Употрбенъ сжщо отъ три до четири грама, той не причинява никакви вреди на организма, съ изключение на известни прояви само.

Азъ бихъ желялъ тия, които неискрено приказватъ на тая тема, да прочетатъ нъкон отъ книжкит, които издава нашето аптекарско дружество и въ които ясно е показано, че натриевиятъ бензоатъ не влияе върху организма. Азъ ги моля сжщо да прочетатъ и тоя протоколъ на тйзи прочути хора, които сж позволили употребата на натриевъ бензоатъ въ Америка, гдето алкохолътъ е забраненъ.

Но прави се възражение: все пакъ това е единъ химикалъ, който нкъакъ може да влияе. На това възражение може да се отговори, че има анализи, отъ които се установява, че натриевиятъ бензоатъ не убива микроорганизмит, а спира тхното развитие. Този фактъ е научно доказанъ. А щомъ натриевиятъ бензоатъ не може да убие микроорганизмит, той още по-малко може да влияе върху човшките организми. Ние, които говоримъ отъ тази трибуна, които не сме нито медици, нито химици, нито хора, които се грижатъ за здравето на хората, трбва да оставимъ този въпросъ да го разглеждатъ тйзи, които иматъ тази грижа. Ние трбва да се задоволимъ само съ решението на нашата Дирекция на народното здраве, която признава, че употребата на натриевъ бензоатъ не е вредна.

Подхвърляйки тази мисъл, отговаряйки на нъкои писания въ вестници и коригирайки моя колега, азъ съмъ длъженъ веднага да призная, че нежеланието на нъкои да се пресича безалкохолното вино съ натриевъ бензоатъ е защото иматъ интересъ това питие утрешния денъ да стане монополъ на известни капиталисти. Ако въ Българския лозарски съюзъ, за който се спомена и къмъ който азъ храня голъмо уважение, имаше търговци и капиталисти, тй щеха да направятъ всичко възможно да спратъ производството на безалкохолно вино чрезъ натриевъ бензоатъ, защото иматъ пара да купятъ нкъаква инсталация за производство на безалкохолни вина. Но единъ човкът, на когото името мога да спомена, защото имамъ доблестта да приказвамъ винаги открито, има една инсталация въ Пловдивъ, която той мжи да нагоди за производство на безалкохолно вино и отъ тукъ нежеланието му да има вино съ натриевъ бензоатъ, за да го направи въ края на краищата фабрикатъ и да го продава като специалитетъ въ България. Това е истината.

Отъ мнозинството: Кой е той?

Т. Бончевъ (д. ср): Това е д-ръ Стойковъ, който писа нъколко статии противъ безалкохолното вино. Това е голата истина, такава, каквато азъ я зная.

Безъ да желя да ви отегчавамъ повече въ тая насока, г. г. народни представители, азъ ще си позволя да направя още една бележка върху писаното и казаното отъ нъкои гукъ.

Каза се, че законопроектът ималъ и желанието нкъакъ си да охрани търговцит винари и производителит на

спиртъ, защото съгласно чл. 30 от законопроекта се допуска в един литър спирт да има най-много 10 милиграма цинк. Познавайки тази материя от опит, дължа да дам следващото осветление на г. г. народните представители.

Спиртът, въ който липсват киселини, прави съвършено малки разяждания на цинковите варели, въ които се пренася. Спиртът не може да се пренася въ дървени варели — така не се пренася нито въ Русия, нито никъде другаде — защото той просмуква през дървото. Спиртът се пренася изключително въ цинкови варели. Г. Гичев, вносител на законопроекта, и хората, които сж го работили, познават българската действителност. Може нѣкой химици — въ законопроекта сж наречени аналитици и други — анализирайки спирта на нѣкой търговец, отъ желание да му направят нѣкоя приятност въ кавички, ще дадат заключение: спиртът на едн-коя си фирма съдържа 1 милиграмъ цинк, следователно — вещество отровно за организма, и хайде: глоба и конфискация! Сжщата тази причина е предизвикала законодателя да предвиди и присъствието на метиловъ алкохолъ, както въ ракиите, така и въ спирта.

Нека ме извини уважаемият г. Каназирски, ако кажа, че нѣма ракии, както и нѣма спирт, безъ метиловъ алкохолъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Въ спирта има, но въ ракията нѣма.

Т. Бончевъ (д. сг): И въ спирта има, и въ ракията има. Най-голъмо присъствие на метиловъ алкохолъ има въ всички ракии и много малко белези само въ спирта. Страхътъ, че свѣтътъ щѣлъ да чуе, какво, че въ нашите ракии имало метиловъ алкохолъ, е много неоснователенъ, защото, ако ние твърдимъ, че външниятъ свѣтъ ще се уплаши отъ това, че нашите ракии имали метиловъ алкохолъ, трѣбва да смѣтаме чужденците за хептенъ хайвани, които не разбиратъ отъ какво и какъ се произвежда гроздовата и плодвата ракия. Гроздовата ракия, както и другите, съдържатъ, макаръ и много малко, метиловъ алкохолъ. Подчертавамъ, че и законодателят, и хората, които сж работили законопроекта, сж искали да вмъкнатъ постановления за охранване интереситъ на заинтересованитъ отъ тия, които ще прилагатъ закона, които, както казахъ, заради 1 милиграмъ цинк, заради 1 милиграмъ боя или заради 1 милиграмъ метиловъ алкохолъ могатъ да конфискуватъ стоката, могатъ да конфискуватъ спирта и да наложатъ голѣма глоба. Законодателятъ има за задача да охрани по най-възможния начинъ тия, които търгуватъ, тия, които продаватъ този продуктъ и които въ голѣмата си частъ сж селяни.

Преди да мина по-нататъкъ, нека отговоря на още единъ апострофъ, на още едно, какъ да кажа, твърдение, което има хубава замисълъ.

Г. Каназирски и нѣколко приятели вънъ отъ Парламента и въ Парламента стоятъ на становището, че г. министърътъ трѣбва да се съгласи, щото процентътъ на киселинността на винения оцетъ отъ 6 да бѣде намалена на 4. Мотивировката е безспорно много хубава. Но на менъ, който познавамъ отъ близко самата материя, нека ми бѣде позволено да кажа, че отъ една страна стои винарското съсловие, а отъ друга — оцетарското съсловие. Твърдя: оцетарско съсловие, което да се занимава съ производство на оцетъ по първобитенъ начинъ, като го оставя на слънце да кипи, въ България нѣма. Оцетари, които да ходятъ отъ село на село съ бачонки да продаватъ оцетъ, вече нѣма.

Министъръ Д. Гичевъ: Тѣ се изселиха.

Т. Бончевъ (д. сг): Отъ българските винари никой не продава оцетъ, съ изключение едници. Азъ съмъ отъ винарско село и съмъ длъженъ да призная, че въ махалата нѣматъ вече оцетъ въ къщитъ си. Второ и най-сжщественото: ако има нѣщо страшно за българското лозарство, за българските винари, страшно като туберкулозата, като холерата, като чумата за човѣшкия организъмъ, то е оцетътъ. Оцетътъ действува просто разрушително върху вината, и затуй експортъритъ на вина, когато дойдоха въ 1927 г. отъ Виена и другаде заедно съ свои експерти, като опитаха нашите вина, приготвени въ собственитъ ни изби, нито едно вино съ оцетно вкисване не взеха. Защо се вкисватъ вината? Защото въ избата на нашия винарь стоятъ и туршията, и пиперките, а оцетнитъ ферменти на разстояние близо 300 м. действуватъ, размножаватъ се, разхождатъ се и най-хубаво мѣсто за развитие намиратъ въ съдовете за виното или въ самото вино, ако е оттулено.

И не за шѣга азъ подчертавамъ и моля г. министра да обърне внимание на този фактъ и дори да се отиде до създаване на специални оцетарници въ нашите винарски села, въ които едничното препитание на хората е лозарството, за да не бѣде позволено чрезъ невежество да се развали стоката имъ. Нѣкъде вънъ отъ селото да стои селскиятъ оцетарникъ и комуто потрѣбва, да си вземе съ шише по 1—2 литра, но въ собствената си магазинъ оцетъ никога да не държи. И законодателятъ, охранявайки по този начинъ косвено българския селянинъ отъ тази напасть, не го излага на опасността да не може да продаде своите вина. Развалените вина ще ги направятъ на спирт, а тѣзи, които сж се вкиснали, въ оцетарнитъ фабрики ще ги направятъ на оцетъ. За стоката може да се намѣри пазаръ, ако този, който управлява, знае по кой пътъ да я насочи. И този законопроектъ безспорно има за задача да намѣри пътища, да охрани нашия производител до голѣма степенъ.

Едновременно съ тия постановления на законопроекта се предвиждатъ и мѣрки за рационалното винарство у насъ. Преговорившиятъ каза, че единъ обектъ на внимание трѣбва да бѣде износътъ на българските вина въ чужбина, и прибави, че направата на винарски изби, които да подготвяватъ типовитъ вина, е една необходимостъ у насъ. Г. Георги Енчевъ подчерта, че създаването на кооперативни изби е една необходимостъ, защото другъ пътъ за повдигане на българското лозарство и на българското винарство е мъженъ.

Азъ съмъ длъженъ тукъ да привлѣка вниманието на тѣзи, които ще работятъ законопроекта въ комисията, и на тѣзи, които ще се грижатъ за неговото приложение, че въ тази насока въ насъ не веднѣжъ сж правени грѣшки, и че въ този моментъ сме предъ прага на втора грѣшка. Не съмъ винарь, химикъ, не мога да споря, нито областта е толкозъ малка, за да мога да я обема, но — нека ми простятъ отсъствуващитъ отъ тукъ, които съобщено ще се грижатъ за приложението на закона — не знамъ каква необходимостъ може да наложи направата на държавна изба, напр., въ Враца. Признато е, че Враца е градъ съ много слънце, съ много валежи и много мъгли. Какъ ще направите държавна изба за съхраняване българските вина въ Врачанско? Преди всичко тамъ не е мѣсто за винарствуване.

И. Симеоновъ (д): Кѣде?

Т. Бончевъ (д. сг): Въ Враца.

И. Симеоновъ (д): Че колко години си живѣлъ въ Враца? Ти можешъ да знаешъ само за пастърмата отъ Дръново. (Смѣхъ)

Т. Бончевъ (д. сг): Г. Симеоновъ! Съжалявамъ, че неумѣстно се намѣсвахъ, като подхвърляхъ за пастърмата. Азъ бихъ могълъ съ две думи така да ти отговоря, че да те заболи. Но съжалявамъ, че можете да правите лаладжиство въ Парламента, когато човѣкъ се изказва отъ трибуната по единъ такъвъ сериозенъ въпросъ. Азъ третирамъ единъ въпросъ много обективно и много спокойно. Азъ не искамъ тукъ да правя лицеприятие на врачанските демократи или на врачанските сговористи. Мене ме интересуватъ българските винари, а не врачанските партизани. Ако ние навлѣземъ въ тази областъ — да доволваме желанията, може би, на нѣкой за това, че били дали мѣсто, каквото може да ви даде и Видинъ, каквото може да ви даде и Анхиадо, и Татавъ-Пазарджикъ, кѣдето областта е чисто винарска и лозарска и кѣдето мѣстнитъ климатически условия могатъ да позволяватъ да се направи държавна вина изба и да се създаде едно типово вино; ако вие отидете да създавате държавна изба въ Враца затова, че ви е дадено едно мѣсто, което струва хиляда или пет хиляди лева, заради хатѣра или настрояването на този или онзи, кѣдето климатическите условия не подхождатъ за създаването на такава изба, то значи да се извършатъ грѣшки, които могатъ да струватъ много.

Въ посока на рационализирането на нашето винарство законопроектьтъ ще допринесе много. Но азъ пакъ поменавамъ това, което казахъ въ началото: моля г. министра предвиденитъ за тази целъ хора, които специално ще се грижатъ за нашето винарство, за неговото рационализиране, за неговото подобрене, да не се оставя тия хора на науката, тия апостоли на науката да се обличатъ въ жандарския мундиръ или въ такъвъ на акцизния стражаръ. Защото, ако експертътъ, пратеникъ на г. министъръ Гичевъ, дойде въ нашето село, едновременно и като експертъ-винарь, и като акцизенъ, за да налага глоби, азъ съ по-малка охота, дори безъ охота бихъ му

отворилъ избата си, за да я прегледа, да ме упъти. Ще се видимъ, ще се почерпимъ, но при опасността да ме глоби и да събере акциза, азъ трѣбва да бѣда голѣмъ ахмакъ, за да го пусна въ избата си. А това значи да не получи просвѣта оня, който се нуждае отъ такава и то само поради страха, че може да му се нанесе и злина.

Приказвайки на тая тема, нека ми бѣде позволено да упѣкна тѣзи хора — които, сѣщо като г. Симеоновъ, може да напустнатъ тази зала — които допустаха да се извърши тази грѣшка у насъ. За срамотия на българския наученъ свѣтъ, не знамъ по чия вина, къмъ нашия агрономически факултетъ се направи вино-розарска лаборатория, въ която работятъ безспорно агрономи, въ която, безспорно, се харчатъ срдѣства, въ която сѣ ангажирани хора, но която има избитъ си на връхъ Витоша и опитнитъ си лозя.

Министъръ Д. Гичевъ: Въ Сарамбей.

Т. Бончевъ (д. сг):... въ Сарамбей. Че какъвъ лозаръ и винарь ще ми стане този, който работи тамъ? Кѣде вижда той изба? Кѣде прави наблюдението си? Кога наблюдава ферментацията? Знае ли той защо става всичко това, и пр. и пр? Отиде да гледа лозята въ Сарамбей, и като се върне, всичко излѣзло отъ акъла му.

Министъръ Д. Гичевъ: Не бѣше моментътъ тукъ да се разправя това.

Т. Бончевъ (д. сг): Мене не ме интересува, г. Гичевъ, дали му е тукъ мѣстото, или не; азъ не искамъ да правя лицемерие на когото и да е, нито пъкъ бихъ се уплашилъ, казвайки истината на когото и да било. Азъ казвамъ единъ фактъ. Направи се една лаборатория, за която се харчатъ пари, която, обаче, е лошо обзаведена и отъ която ще излѣзатъ, може би, хора по-лошо подготвени отъ ученицитъ дори отъ Плевенското училище, кѣдето последнитъ сѣ непосредствено до своята лаборатория, до виното, до своята изба, до своята манипулация; които живѣятъ отъ пукването на продѣтѣ до късна есенъ близо до лозето, които наблюдаватъ непосредствено всички процеси и въ които всичко дълбоко се втѣпява. Така се учи занаятъ. Въ науката може човѣкъ да се задълбочава ей така, но това е една специалностъ, е единъ занаятъ, който не може да се учи съ ржжавици, който не може да се учи съ бинокълъ. Въ насъ, и това е фактъ, въ тая посока много малко е направено.

Оставяйки това настрана, азъ искамъ да подчертая предъ васъ, че въ законопроекта има едно съвършено ново постановление. Чл. 7 отъ законопроекта казва: (Чеге) „Позволява се подсилването на гроздовата мѣстъ или на гроздовата каша съ концентрирана мѣстъ“. — Чудесно. — „Въ изключителни години въ дадени лозарски райони се допуска подсилването на гроздовата мѣстъ и на гроздовата каша съ максимумъ 3 кг. рафинирана цвеклова или трѣстена захаръ на 100 литри.“ И казва се по-нататѣкъ, че Министерството на земледѣлнето ежегодно опредѣля на кои общини се позволява подсилването съ трѣстена или съ цвеклова захаръ.

Г. г. народни представители! Принципиаленъ въпросъ е: ще трѣбва ли да се усилятъ вината съ захаръ, или не? Откакъ въ насъ, въ България, се създаде лозарската култура; откакъ се роди хора, които научно да познаватъ въпроса, се спори, дали да се подсилватъ или не вината съ захаръ. Голѣмата частъ не, 99 може би на сто отъ хората, които писаха и приказваха върху този въпросъ, сѣ на становището, че голѣмитъ народни интереси и интереситъ на лозаритъ въобще налагатъ да бѣде запретиено подсилването на вината съ захаръ. Други бѣха на противното становище. Гърция — и това е фактъ — която произвежда едно грамадно количество петиотизирани вина, вина получавани отъ джибри, захаръ и смокини, прави износъ. Гръцката статистика доказва много ясно това. Ние не сме стигнали още до положението да изнасяме вина, че да е необходимо да манипулираме по нѣкакъвъ начинъ вината. И азъ привличамъ вниманието, на г. г. народнитъ представители, на г. министра върху необходимостта да се занимаватъ съ въпроса: необходимо ли е въ днешно време, въ слаби години, подсилването на вината? Подсилването на вината, вмѣсто съ захаръ, може да става чрезъ изваряване на шира — първобитенъ начинъ — чрезъ сгъстяването и прибавянето ѝ къмъ другото вино. Въ послѣдствие, когато въ недалечното бѣдеще ще може да се набавятъ специални апарати за изсмукване на гроздовата захаръ, за концентрирането ѝ чрезъ замръзване и пр., чрезъ вакуми, ние ще можемъ тази гроздова захаръ спо-

койно да хвърлимъ въ виното, за да го засилимъ, когато е слабо на захарностъ. Ще прибавимъ захаръ, но ще му прибавимъ гроздова захаръ, нѣма да му прибавимъ захаръ отъ цвекло. Това е единъ въпросъ твърде голѣмъ, който, ненавременно разрешенъ, може да донесе не малко щети на много отъ нашитъ винари. Ако се усвои това, което е прокарано въ законопроекта — казахъ, това може да е за момента необходимо — нека г. министърътъ да се съгласи, щото въ кои села да се позволява усиляването на вината съ захаръ, да се решава отъ една специална комисия, отъ единъ специаленъ комитетъ въ лозарския центъръ, контролирани отъ Министерството на земледѣлнето, което да има въ последния моментъ правото на вето по въпроса. Защо? Ето единъ случай. Наближава гроздоберъ. Днесъ анализътъ на захарността на гроздето, който нашитъ лозари правятъ по първобитенъ начинъ или по единъ новъ начинъ, покаже, че гроздовата захаръ въ гроздето е 19%. Това значи, че има достатъчно захарностъ, за да се получи вино, отговарящо на нормитъ на закона. На другия денъ, на третия денъ, въ момента, когато се почне гроздоберътъ, почватъ да ваятъ проливни есенни дъждове, нѣкой пътъ почва да вали и снѣгъ, и захарността на гроздето може да спадне къмъ 14—15%. Това село, нападнато отъ дъждъ или снѣгъ преди гроздобера, ще трѣбва да иска разрешение отъ министра, който трѣбва да му отговори. Може министърътъ да го нѣма, може съответниятъ чиновникъ да го нѣма и, докато хората разбератъ, дали трѣбва да усилятъ или не захарността на виното, то ще преферментира, а следъ ферментацията е невъзможно да се употребява гроздова захаръ. Ето защо азъ обръщамъ вниманието на г. министра: дали чрезъ тая административна наредба въ закона, който има безспорно за целъ да охрани интереситъ на лозаритъ, нѣма да имъ се нанесатъ повреди?

Нека помена, че между всички тия въпроси единичниятъ въпросъ, който стои надъ всичкитъ, споредъ мене, е въпросътъ да се създаде убеждение, върху въ тия, за които се създава законътъ, че той действително имъ носи добро. Подчертавамъ тази си мисль, за да мина къмъ известни подробности на законопроекта. Необходимо е да се намѣрятъ начини и срдѣства, щото Министерството на земледѣлнето да избѣгва прилагането на санкциитъ, предвидени въ този законопроектъ, отъ хора на министерството. Следъ тия нѣколко думи по общитъ въпроси на законопроекта, азъ си позволявамъ да мина къмъ извесни бележки по него, защото въ момента, когато ще се разглежда подробно законопроектътъ, може би нѣма да имамъ възможностъ да присѣстствувамъ.

Азъ считамъ, че е крайно необходимо, щото отдѣлтъ В — експортни и импортни вина и спиртни напитки — чл. 25 да се допълни и да се каже: „Мѣстъ и вина, виненъ дестилатъ и виненъ оцетъ, които сѣ предназначени за износъ, могатъ да бѣдатъ подложени на преработвания, които не сѣ предвидени или разрешени въ този законъ, обаче сѣ разрешени отъ страната, кѣдето става износътъ имъ“, за да може по този начинъ да се изнесе и оцетътъ, и виненитъ екстракти, отпадцитъ, дестилатитъ.

Въ отдѣла Г — плодови спиртни напитки, коняци, ликьори и ромъ — въ чл. 26 се казва: „Подъ плодови напитки се разбиратъ всички продукти, получени отъ дестилацията на ферментирани плодове, както и питиета“ и пр. Тукъ привличамъ вниманието на комисията върху следния фактъ. У насъ има две модерни обзаведени кооперации за преработка на овощия, плодове — една въ Габрово, а другата въ Тръвна. Тия заведения повече се занимаватъ съ сушене на плодове и получаване на мармаладъ и други продукти. Голѣма частъ отъ сливитъ, хубавитъ, се отбиратъ за сушене, а лопитъ, които отпадатъ, се оставятъ настрана. Ябълкитъ се бѣлятъ и обвивката имъ се оставя да ферментира. Отъ кашата може да се варятъ и се варятъ ракии, които въ послѣдствие се дестилиратъ и се продаватъ на софийската пияца като плодови спиртъ. Ако въ текста на чл. 26 не се споменатъ и тия плодови остатѣци, азъ смѣтамъ, че ще се направи едно зло на тѣзи кооперации и специално на нашитъ овощари.

Сѣщо така въ чл. 29, на края, кѣдето се забранява размѣсването на разнитъ видове ракии помежду имъ, тия думи трѣбва да бѣдатъ зачеркнати. Много просто защо. Заради една много малка наивностъ, нѣкой винарь може да пострада. Винена ракия е едно, а калена ракия е друго. Химически мѣчно може да се установи разлика между тѣхъ, но всѣки познавачъ по вкуса имъ може да ги различи, езикътъ ги усѣща. Азъ имамъ, напиримѣръ, една бѣва съ калена ракия и сварявамъ джиброва ракия, но по нѣмане на друга бѣва мога да я смѣся. Ще дойде нѣкой „голѣмъ“ приятелъ и ще каже: „Ти вари джиброва и калена

нение съ другите народи, които сами произвеждат вина, нашият народ едва ли не е в положение на трезвост. Така, докато в една Франция през периода 1900—1914 г. на глава се е падала вътрешна консомация годишно 140½ литри вино, а през периода 1920—1927 г. 153 л. годишно; докато в една Италия, също така лозарска страна, през периода 1901—1916 г. всъщи е изпивал годишно 118 литри вино, а през периода 1920—1927 г. 101 литри годишно, — в България през периода 1901—1915 г. се падат по 7½ литри вино, а през периода 1920—1927 г. по 22.8 литри — както виждате, пет пъти по-малко, отколкото консумира един французин, или четири пъти по-малко, отколкото консумира един италианец. При тая, може би, ограничена консомация на вино при нас, за голямо съжаление, имаме едно повишаване консомацията на ракията, което, безспорно, е в вреда на самото здраве на народа. Така, докато през 1928 г. се е консумирало 16 милиона литри ракия, а през 1929 г. — 14 милиона литри, през 1930 г. виждаме консомацията й увеличена на 19 милиона литри. Може би обедняването се придружава и от търсене повече на „скоросмъртницата“, отколкото на питиетата, като виното, които наистина развеляват сърдцето на народа, но искат повече време, за да си направи човък мохабета, и изразходване на повече пари за изконсумирането на едно по-голямо количество.

Отдавна у нас, една безспорно лозарска страна, съществуваше нужда от създаване на специален закон за вината. Защото, като проследим развитието на нашето лозарство, ние ще видим, че наистина нашата държава е правила значителни жертви, полагала е големи усилия, за да може да престъдаде, да възстанови лозарството, което бѣше застрашено от унищожаване от филлоксера. И днес ние без преувеличение можем да кажем, че България е една страна с много напреднало и много модерно лозарство. У нас ще видите такива добре уредени лозови плантации, каквито можете да срещнете в най-добре уредените лозарски страни. Ние имаме великолепен гроздов продукт — качества, които не отстъпват и на най-добрите в чужбина. Ние с нашите десертни грозда можахме да се наложим на чуждия пазар и да бием всичките си конкуренти. За голямо съжаление, не можем да кажем същото и за нашето винарство. Ние сме една много лозарска, но и една много малка винарска страна с много вино, но с малко винари, с малко винарски изби и с лошо по качество вино. Фактът, че опитите да излъзем на чуждестранния пазар, след като бѣха заинтересовани чуждестранни фирми — такива, които имат осигурен пласмент на стоките си в чужбина — пропаднаха, показва, че в това отношение ние тепърва ще трѣбва да почнем от а и от б. Не сѣм малко винарските центрове у нас, които сѣм лишени от всѣкакви винарски изби. Аз сам съм имал случаи да видя в много винарски села хората да нѣмат къде да приберат гроздето си и в гроздобер сѣм принудени да го карат 20—30—40 км. и, докато го закарат в винарска изба, то в самия кораб започва да ферментира и да се разваля — има неправилна ферментация и не може да се добие добро вино. Това е в Чирпанско, това е в Пазарджишко — в това Пазарджишко, където се произвежда най-доброто вино у нас, карамусалското — така е и другаде. Едва в последните години започнаха да се създават изби. Всички лозари доскоро караха своите грозда на пазара и там стоеха по складовете, за да могат да намѣрят нѣкой купувач, пък и той ще вземе гроздето на такава цена, на каквато той намѣри за добре.

Всички тия неблагоприятни за нашето винарство обстоятелства налагат нуждата от създаване винарски изби у нас. И колкото и да се намираше навремето, че Българската земеделска банка е свършила, като е избрала Карлово за пункт, дето да построи първата държавна винарска изба, аз трѣбва да кажа, че тоя упрѣк е прав до толкова, до колкото е направено предпочитание на един по-слаб винарски център в смисъл, че трѣбваше да стане едно подреждане по важност на лозарските и винарските райони и да се почне с тия, които имат най-голямо значение и които имат най-голяма нужда, като след това се отива и към по-малките. Нека, обаче, никой да не смѣта, че Карлово, което досега бѣше и още се смѣта да е розовата долина на България — отдавна вече Казанлък има само славата, а фактически розовата долина на България стана Карлово — нека никой да не смѣта, казвам, че Карлово не е лозарски център. Отдавна вече там сѣщо така лозарството прави значителни завоевания и типът вина, които ни дава Карловската долина, долната на Стрема, в известни отношения надминават по качеството и прочутите сунгуларски вина в Карнобатско. Оправдано е напълно тогава създаването такива изби, като казвам, че може да се спори за реда и за предпочитанието,

а не и за нуждата да имаме и в Карлово една винарска изба. Защото розопроизводството там в последните години е застрашено и то по две причини: поради липса на познания по розовото масло и поради криза в тържищата. Розовото масло е, безспорно, луксозен артикул. Обедняният свѣтъ не може да бѣде вече такъв постоянен клиент за него, както е бил в миналите години, и това принуди и мѣстното население в Карлово да потърси други източници на препитание, като прибѣгне към други култури: свощарство — за което тая година има прекрасни климатични и почвени условия — лозарство, винарство и т. н.

И тая нужда да създадем условия — първите, предварителните условия — за едно модерно винарство ни накарва да предвидим задължението на Българската земеделска банка, с част от нейните печалби, на нѣкои пунктове, които ще се определят не така, както искаше да каже г. Бончев, а ще се определят от специална комисия, състояща се от специалисти както на Министерството на земеделието, така и на Българската земеделска банка, така и от представители на Българския лозарски съюз и други вещи лица, които ще направят една градация на ония пунктове, в които постепенно, в продължение на 3—4 години — защото срдствата на банката не позволяват да разгѣне своите инициативи и да обхване всички лозарски пунктове от един път и в една година — но в продължение на нѣколко години, казвам, да можем да направим най-необходимото, да създадем едни модерни изби. И аз не мога да се съглася с мнението на уважаемия професор г. Данаилов, че млѣкарството може да се отдаде на кооперативна мандражийство може да бѣде на кооперативни начала, обаче винарството не може да бѣде.

Т. Бончев (д. сг): Той каза друго — без помощ от държавата.

Министър Д. Гичев: Напротив, аз смѣтам, че точно за винарството се явява най-необходимо кооперирането на лозарите, поради дребния характер на нашето лозарство. Защото, г. г. народни представители, в България тия 875 хиляди декара лозя сѣм раздѣлени на 627 хиляди парчета и се притежават от 310 хиляди домакинства. 310 хиляди домакинства сѣм ангажирани в лозарство. Безспорно, една значителна част от тях сѣм лозари-любители, които произвеждат само за свои нужди, без да изнасят на пазара. И когато у нас лозарството е толкова много раздробено, че лозарите сѣм преди всичко дребни собственици, най-дребните — защото по-едрит могат и с по-екстензивни култури да засѣят своята земя и от там да изкарат своето препитание — ние в никой случай не можем да смѣтаме, че тия лозари, дребни собственици, ще бѣдат в състояние да създадат и модерни изби, да бѣдат добри винари и да създадат едно хубаво българско типово вино, което да се наложи както на вътрешния, така и на външния пазар. И затова държавната помощ в случая се явява абсолютно необходима. И независимо от инициативите на Българската земеделска банка, които вече съществуват и се узаконяват с настоящия законопроект, ние и в бюджета на министерството предвиждаме известна помощ, която, за голямо съжаление, поради голямото стѣснение на държавното съкровище, е много малка, но все ще подпомогне инициативата както на кооперациите, така и на отдѣлните стопани, които биха искали да подобрят и да модернизируют своите изби.

Все сѣм грижата да може да се разшири пласментът на продукта, който произвеждат нашите лозари, ние сме предвидили — това, което се вижда на нѣкои много странно, изглежда като една идея много ексцентрична — задължението, всички питейни заведения и други публични мѣста, гостилници, бозаджийници, кафенета и пр. обезпачено да държат в складовете известно, макар и минимално, количество безалкохолно питие. Аз съм с твърдото убеждение, г. г. народни представители, че макар първата и втората година резултатите да не бѣдат много големи, с течение на времето, при създаването на навик, голяма част от хората, които употребяват лимонада и сайдер, за състава на които не знам дали може много да се гарантира, боза и пр., ще навикнат и ще почнат да употребяват гроздов сок, който чрез охлаждане, чрез сгъстяване, чрез пасторилизиране и пр. представлява една наистина много добра и много богата храна за организма на човѣка. Тая година имаше производство на много по-голямо количество гроздов сок или, както е добило граждан-

ственост да се нарича, безалкохолно вино. И трѣбва да ви кажа, че всичкото това количество се изконсомира: имаше едно по-големо търсене на безалкохолно вино, отколкото на алкохолно вино, макар да има по-добра цена, отколкото алкохолното питие или, както го наричаме на обикновен език, вино. Защото, докато виното го пият само една определена част възрастни хора, безалкохолното питие може да се консумира от хора на всички възрасти...

Д. Ачковъ (нац. л. о): И отъ двата пола.

Министъръ Д. Гичевъ ... и отъ двата пола въ страната. Азъ виждамъ у дома, ако консумирамъ една чашка вино, моите 5-годишенъ синъ консумира 2 чашки безалкохолно вино — утрояваме значи по този начинъ консумацията на вино. Ако не утроимъ, поне ще удвоимъ — въ това съмъ убеденъ — консумацията на вино въ нашата страна.

Защо сме допустнали, защо сме разрешили чрезъ настоящия законопроектъ запазването на безалкохолното вино, на ширата, на гроздовия сокъ чрезъ пресичане съ натриевъ бензоатъ? Азъ не съмъ отъ онѣзи, който ще твърдя, че това е най-идеалниятъ начинъ за запазване на ширата. Той, ако щете, разваля приятния вкусъ на гроздовата шира, той може да не е най-безвредниятъ, но той е най-лесниятъ начинъ. И когато ние не можемъ отъ единъ пътъ да разчитаме и да се надѣваме, че нашето стопанство ще бѣде въ състояние да се снабди съ всички модерни съорѣжения, които да ни дадатъ възможностъ, безъ употребата на каквито и да е химикали, да имаме безалкохолно вино, да имаме запазенъ у насъ въ прѣсно състояние гроздовъ сокъ, ние сме принудени да търпимъ присѣствието въ известно минимално количество на натриевъ бензоатъ въ вината. Азъ нито съмъ химикъ, нито съмъ специалистъ, обаче смѣтамъ, че твърденията на нѣкои химици, отъ категорията на които бѣше и г. Каназирски, че непременно трѣбва да бѣде забранено прибавянето на натриевъ бензоатъ, като опасенъ и вреденъ за живота, също могатъ да се оставятъ подъ голѣмо оспорване. Наистина г. Каназирски цитира тукъ известни автори, но това, което той твърди тукъ, не го твърди затуй, че той, химикътъ, е убеденъ въ това отъ своите дългогодишни опити, отъ своите наблюдения, а отъ това, което е целъ и което може да процитира отъ нѣкои автори, което въ случая не може да бѣде монополъ на никакъвъ специалистъ, на никакъвъ химикъ. И щомъ е въпросъ за процитиране, азъ ще си позволя да процитирамъ едно решение, за което ви спомена и г. Тодоръ Бончевъ, на министерството на земледѣлието отъ м. мартъ: (Чете) „Съединенитъ щати. Канцелария на министъра. Дирекция за контрола на хранителни и питейни продукти и медикаменти. Решение относно контрола на хранителни и питейни продукти.

Съветътъ отъ специалиститъ — научни експерти, състоящъ се отъ д-ръ Ира Ремзенъ, д-ръ Рюселъ, Шитенденъ, д-ръ Жонъ Лонгъ, д-ръ Алонзо Е. Тейлоръ и д-ръ С. Хертеръ, докладва върху употребата на натриевъ бензоатъ въ хранитѣ и питиетата. Съветътъ докладва, като резултатъ отъ три обширни и изчерпателни изследвания, че натриевиятъ бензоатъ, смѣсенъ съ храни или питиета, не е вреденъ, отровенъ по отношение на здравето. Резултатътъ отъ доклада е публикуванъ по-долу“. Имашъ тукъ и специалния докладъ.

„Тѣй като е констатирано, че натриевиятъ бензоатъ, смѣсенъ съ храни или питиета, не е отровенъ, не разстройва и не вреди на здравето, то не могатъ да се появятъ възражения по закона за хранителнитъ продукти и медикаментитъ за употреблението на натриевия бензоатъ, при условие, че върху всѣки съдъ или опаковка на подобни храни е ясно обявено присѣствието и количеството на натриевъ бензоатъ“. Подписали: министъръ на финанситъ, министъръ на земледѣлието и министъръ на търговията и труда.

Въ доклада се казва, че опити сѣ правени въ две направления: (Чете)

„1. Дали една храна или питие, къмъ които е прибавена бензоена киселина или нѣкоя отъ нейнитъ соли, съдържа отровни или разстройващи съставни части, които могатъ да направятъ тази храна или питие вредни за здравето: а) въ голѣми количества; б) въ малки количества.

2. Ако се прибави или смѣси бензоена киселина или нѣкоя отъ нейнитъ соли въ храна или питие, ще се намали ли или добие вредно действие качеството и хранителността на сѣщата храна или питие: а) въ голѣми количества; б) въ малки количества“.

За да се добиятъ резултати, извършени сѣ паралелни изследвания въ три направления: (Чете) „Едното въ медицинския факултетъ на северо-западния университетъ въ Чикаго, подъ ръководството на проф. Жонъ Лонгъ, отъ сѣщия институтъ; второто, въ частната лаборатория на проф. Криснианъ Хертеръ отъ университета Колумбия, въ Нью-Йоркъ, и третото, въ Шефилския наученъ институтъ на университета Ялъ, отъ проф. Руселъ Читлендентъ“.

И въ резултатъ на всички тия изследвания въ тѣзи научни институти се явява това решение на тритъ министерства: на финанситъ, на земледѣлието и на търговията и труда, че наистина присѣствието на натриевъ бензоатъ въ гроздовия сокъ не е така страшно за здравето състояние на човѣчеството, не се отразява така катастрофално върху здравето на бѣдещитъ български поколения, както тукъ разтревожено искаше да подплаши г. Каназирски всички тѣзи, които сѣ трезвенници и искатъ да употребяватъ шира, или пъкъ това младо поколение, което иска да измѣсти разнитъ фалшиви сиропи, сайдери и пр., като ги замѣни съ едно много хубаво и приятно национално питие.

Сѣщо така, г. г. народни представители, въ книгата „Вайнвалдъ“ отъ 1 януарий настоящата година — едни най-нови изследвания — проф. Сайфелдъ потвърждава, че опититъ, които сѣ направени за поемането до 4 грама дневно на натриевъ бензоатъ въ храната, показватъ, че натриевиятъ бензоатъ не оказва никакво вредно влияние върху организма на човѣка. Има и други автори, но смѣтамъ, че не е много необходимо да бѣдатъ цитирани.

Както казахъ, това не е най-идеалниятъ, обаче най-лесниятъ, най-примитивниятъ, ако щете и най-удобниятъ засага начинъ да можемъ да запазваме достатъчно количество шира, чрезъ което да улесняваме пласмента на нашитъ вина и по този начинъ да подобримъ донѣкъде тѣхния пазаръ, който, особено въ последнитъ години, поради острата криза, е свършено много затрудненъ. И отъ сведенията, които събираме чрезъ Българската земеделска банка, виждаме, че наистина пласментътъ на вината става много бавно и на едни цени много незадоволителни. Така въ Бургазъ кооперацията „Димитъ“ — къмъ 15 мартъ сѣ тѣзи сведения — отъ 750.000 литри вино е успѣла да продаде 400.000 литри на едни цени отъ 280 л. до 3-30 л.; въ Сливенъ, където вината иматъ крепкостъ отъ 11-5 до 12%, сѣ продавани по 6—6-50 л.; въ Ямболъ — на сѣщитъ цени; въ Карнобатъ, Сунгурларе — отъ 6-50 л. до 7-50 л.; старо-загорски и чирпански — отъ 4 до 5 л.; станимашки — отъ 4-50 до 5-50 л.; Бръстовица и Перущица, Пловдивско, където има около 25.000 декара лозя, сѣ продавали вината отъ 4-50 до 5-50 л.; прочутитъ пазарджикски вина сѣ продавани отъ 4 до 4-50 л.; само карабунарскитъ, карамусалскитъ и вината отъ Згарлий сѣ продадени отъ 6 до 7 л.; видинскитъ — отъ 3-50 до 4-50; сухиндолскитъ — отъ 3 до 4 л.; лѣвненскитъ — отъ 4 до 5 л.; Лѣсковецъ и Горна-Орѣховица — отъ 3-50 до 4-50 л.; павликенскитъ — отъ 3-50 до 4 л. и т. н. — въобще една цена, която едва ли може не само да рентира вложения капиталъ, който не е малко при възстановяване нашето лозарство, но една цена, която едва ли може да плати надниците, която едва ли може да покрие производствениятъ разходи на нашия винарь. Това е резултатъ на голѣмото задрѣстване на вината, които стоятъ непродадени въ избитъ на производителитъ. Ние трѣбва да работимъ въ всички възможни направления да пробиемъ, да намѣримъ пазаръ за тѣхъ. Възможнитъ направления сѣ две. Едното е да създадемъ типови вина, които ще ни дадатъ възможностъ да излѣземъ на чуждия пазаръ. Азъ смѣтамъ, че ще отговоримъ на нуждитъ само чрезъ тѣзи изби, които ще създаде Земеделската банка, голѣми кооперативни изби, където ще може да се издържа специалистъ, майсторъ-винарь. Защото у насъ имаме много специалисти-винари, ама специалисти на пиене (Оживление); специалисти на произвеждане, специалисти на измайсторяване на вината почти ги нѣваме въ нашата страна. И когато ще произвеждаме вина съ огледъ качествата на гроздата въ разнитъ райони, ние ще знаемъ въ Карлово или Сунгурларе за коя страна ще трѣбва да приготвяваме вина, въ Чирпанъ за коя страна и т. н. — ще се пригледимъ къмъ вкуса на чуждия консуматоръ. Паралелно съ това, ние ще искаме да накараме чуждия консуматоръ да свикне съ нашитъ най-високи качества вина. По този начинъ, изнасяйки навънъ нашето вино отъ кооперативнитъ и държавни изби, ще можемъ отчасти да облекчимъ вътрешния пазаръ, а, отъ друга страна, ще работимъ и въ това направление: подъ всички различни форми да търсимъ разширение пласмента на гроздовия сокъ.

Една отъ тия форми ще бѣде и задължителната продажба на безалкохолното вино, чрезъ която азъ различ-

тамъ да може да се погълне поне такова количество, каквото количество се погълща сега отъ алкохолното вино.

Все за да можемъ да осигуримъ пазаръ за виното, ние сме предвидѣли едни постановления — каквито по-рано се предвидѣха и въ закона за акцизѣтъ — които почти изключватъ пласирането на нашия пазаръ на оцетъ отъ спиртъ. Сега се забранява произвеждането на оцетъ чрезъ дестилати, талашъ и т. н., по фабриченъ начинъ, както е било досега, за да може и по този пътъ едно количество отъ десети или повече милиона литри вино, обрнато въ оцетъ, да бѣде пласирано.

По оцета именно се повдигна въпросътъ, защо е предвидено киселинността да бѣде 6%, а не 4%. Г. г. народни представители! По този пунктъ и азъ самиятъ не съмъ твърдо установенъ, дали ще допринесемъ по-голяма услуга на нашитѣ лозари при 4%, или при 6%. Тукъ мненията, както на лозари, така и на питепоодавци, пѣкъ и на консоматоритѣ и на компетентнитѣ хора, ако щете, сѣ раздѣлени. Едни смѣтатъ, че 4% киселинностъ трѣбва да бѣде изключена, защото ще дадемъ възможностъ на всички кръчмари и гостилничари, на които аотисватъ недопити вина, да ги обръщатъ на оцетъ и, защото — едно съображение, което изтъкна тукъ г. Бончевъ — държейки едно буренце или единъ билникъ съ оцетъ, селянинътъ влошава условията въ своята винарска изба и създава условиѣ за едно заболяване на вината. Донѣкъде може да бѣде мѣродавно съображението, че, когато производството на оцета го дадемъ монополъ само на нѣколко индустриални предприятия, дребнитѣ винари, на които слабитѣ вина вкисватъ, поради липсата на удобни изби, поради липсата на умение у самитѣ тѣхъ, могатъ да бѣдатъ принудени да продаватъ своето вкиснато вино на единъ безценѣкъ само на тия нѣколко фабрики, които иматъ това монополно право да фабрикуватъ оцетъ, защото сѣ лишени отъ възможността да изкарватъ на пазара своето вино въ формата на оцетъ съ по-долна крепкостъ, съ 4% киселинностъ.

Колкото се отнася до това, че щѣло да се нанесе ударъ на нѣкакво оцетарско съсловие у насъ, каквото, наистина, нѣкога съществуваше, но сега не съществува, азъ смѣтамъ, че това опасение е много неоправдано. Оцетарското съсловие у насъ не съществува. Имаше нѣкога въ Анхиало и Станимака тѣй нареченитѣ лангерити, гърци, които съ катѣри разнасяха по цѣла Тракия въ две бурета оцетъ, които, като ги напълнѣха въ Станимака, връщаха се пакъ съ пълни бурета — оцетътъ имъ никога не се свършваше. Тия хора се изселиха отъ България и днесъ такова примитивно оцетарство вече не съществува, то бѣше измѣстено отъ производството на фабричния оцетъ. Но, казвамъ, този въпросъ може да се обсъди също въ комисията и тамъ, ако се намѣри за необходимо, може да се направятъ съответнитѣ поправки.

Все за да можемъ да увеличимъ употребата на гроздовата мѣстъ, ние забраняваме подслаждането на вината съ цвеклова и трѣстена захаръ, макаръ трѣстена въ сѣщностъ у насъ да не се внася. Предвиждаме подсилването на различнитѣ вина, дори на специалнитѣ вина — на пелина, сладкото вино, на рѣзнякъ и пр. — да може да става, при нужда, само съ сгъстенъ гроздовъ сокъ. Дадено е право на Министерството на земледѣлнето, само съ негово разрешение, тамъ, където на първо време вижда, че хората не могатъ да се пригодятъ да подсилватъ вината си чрезъ сгъстенъ гроздовъ сокъ — това е за районитѣ, където, наистина, има едно доброкачествено грозде, грозде съ по-ниска захарностъ и азъ бихъ желалъ никога Министерството на земледѣлнето до това да не прибѣгва — като рѣдко изключение, само за първитѣ години, да може да се разрешава подсилването да става съ захаръ.

По-нататѣкъ, г. г. народни представители, ние описваме въ законопроекта различитѣ типове и видове вина. Повдига се тукъ въпросъ: защо тия норми сѣ поставени въ законопроекта? Тѣ сѣ поставени, защото така е въ всички законодателства. Наистина нашитѣ норми не сѣ точно като нормитѣ, предвидени въ другитѣ законодателства. Въ ромънския законъ, напримеръ, се допуска вино съ крепкостъ до 7°, а по законопроекта не се допуска. Отъ тая таблица, която ви четохъ, вие виждате, че когато сме поставили 9°, ние не сме отишли много високо. И нѣма защо у насъ този процентъ да бѣде по-низѣкъ, когато нашитѣ грозда иматъ голяма захарностъ и ни даватъ срѣдно вино отъ 11.5° до 12°, както е въ Бургазъ. Въ Анхиало е отъ 10 до 11.5°, въ Сливенъ — отъ 11.5 до 12°, въ Ямболъ — отъ 11.5 до 12°, въ Стара-Загора — отъ 11.5 до 12°, въ Северна България, Сухиндолъ — отъ 11.5 до 12°, въ Плевенъ отъ 11 до 12°, въ Горна-Орѣховица отъ 11 до 12°. Тогава, когато допускаме 9°, ние значи допускаме и вината на полскитѣ райони, вината съ по-низѣкъ процентъ, и смѣтаме, че на-

пълно основателно вадимъ вънъ отъ строя тия вина, които иматъ крепкостъ подъ 9°. Тия, които искатъ да изкаратъ своето вино на пазара, или трѣбва да го подсилватъ чрезъ сгъстенъ гроздовъ сокъ, или трѣбъ да го преварятъ на спиртъ, но въ никой случай, сега, когато имаме едно такова голямо задрѣстване на вината, ние не можемъ да дадемъ едно насърчение на должитѣ качества и не можемъ да дадемъ едно насърчение на развитието на лозарството въ ония райони, където не е неговото естествено мѣсто, и по този начинъ да нанесемъ смъртоносенъ ударъ пѣкъ на районитѣ, които, поради почвени и климатически условия, сѣ били, сѣ и ще пребѣждатъ като лозарски, въ които населението не би могло да се препитава отъ други култури и отъ други поминѣци.

Ние бѣхме също длѣжни да опредѣлимъ какво да съдържатъ и специалнитѣ вина: рѣзнякътъ, пелинътъ, сладкото вино, шумящитѣ вина, ликьоритѣ, различнитѣ коняци и — нѣма защо да се смѣемъ — яйчния конякъ, който може да е много малко популяренъ, обаче, когато създаваме единъ законъ, трѣбва да обхванемъ всички ония видове, които сѣ създадени, създаването на които у насъ може да е още въ началото, но които може по-нататѣкъ да бѣдатъ създадени още повече, като имаме предъ видъ, че специалнитѣ вина сѣ най-пригодни да могатъ да бѣдатъ транспортирани, да могатъ постепенно да се наложатъ и на пазаритѣ извънъ нашата страна.

Относно опасението, г. г. народни представители, отъ постановлението, че нашитѣ ракии могатъ да съдържатъ известни размѣри — неопредѣлени тукъ, но които ще се опредѣлятъ отъ правилника — метиловъ спиртъ или по-право остатѣци отъ метиловъ спиртъ, ще кажа следното. Смѣтамъ, че то е необходимо при сегашното състояние на производството на ракии въ нашата страна, защото изключимъ ли тия ракии, които съдържатъ известни размѣри метиловъ спиртъ, това значи всичкитѣ ракии, които се произвеждатъ у насъ не по единъ много свършенъ начинъ, да ги забранимъ, да ги шкартираме, защото въ всичкитѣ можемъ да намѣримъ остатѣци отъ такъвъ спиртъ. Това, естествено, нито е възможно, нито е полезно. Но винениятъ спиртъ и специалнитѣ ракии, които ще изнасяме въ чужбина нѣма да съдържатъ метиловъ спиртъ, защото законопроектътъ както за експортнитѣ вина, така и за експортнитѣ спиртни напитки допуска една специална преработка, каквато не се допуска за вината, които сѣ предназначени за вътрѣшна консомация. Ние ще дадемъ гаранция на чуждитѣ консоматори, че имъ даваме онуй, което е позволено у тѣхъ, отъ тѣхнитѣ закони, съобразно съ тѣхнитѣ навици. Ето защо азъ смѣтамъ, че това постановление не може да окаже абсолютно никакво пакостно въздействие за името и реномето на нашитѣ напитки въ чужбина.

По-нататѣкъ въ глава II предвиждаме деклариране и етикетиране на спиртнитѣ напитки. Това е една необходимостъ за спиртнитѣ напитки, такава, каквато е за всички хранителни продукти въобще. Отъ сега нататѣкъ този, който ще ви продава, е длѣженъ да ви каже кога ви продава, да кажемъ, безалкохолно питие, гроздовъ сокъ, по какъвъ начинъ той е запазенъ — дали чрезъ сгъствяване, дали чрезъ охлаждане, дали чрезъ пастеризация, дали чрезъ пресичане съ натриевъ бензоатъ. Вие ще трѣбва да знаете какво вино ви предлагатъ — дали обикновено вино или подсладено вино, дали вино, което произхожда отъ Северна България, или вино, което произхожда отъ Южна България. Защото, г. г. народни представители, днесъ е много обикновено въ всѣка гостилница и ресторантъ да ви поднасятъ сунгуларско вино и, ако се направи една смѣтка колко сунгуларско, колко карамусалско, колко карабунарско вино се харчи въ София, ще излѣзе, че производството на вино въ тия села съставлява едва ли не половината отъ цѣлото производство на вино въ нашата страна. Днесъ най-обикновено нѣщо е, вино отъ Сухиндолъ или отъ Плевенъ да ви го продаватъ за карабунарско, а вино отъ Преславъ — за сунгуларско. На това трѣбва да се тури край. Че ще бѣде мѣжко, че резултатѣ отъ единъ пътъ нѣма да постигнемъ, това е безспорно, но то не може да бѣде съображение да се откажемъ да вървимъ изъ този пътъ. Налага се да забранимъ явяването на пазара на фалшива стока, на развалена стока — нѣщо, което може да се установи и което съвсемъ нѣма да изкопае пропасть и да накара земледѣлското население, лозаритѣ и питепоодавитѣ да гледатъ на органитѣ на Министерството на земледѣлнето тѣй, както гледатъ сега на акцизнитѣ. Вие знаете, че сега по селата, па и по градоветѣ, зададе ли се акцизниятъ, казватъ: „Харсѣзинътъ иде“. Такива страшилища нѣма да направимъ отъ контролнитѣ органи на Министерството на земледѣлнето. Този, който внимателно чете настоящия законопроектъ, вижда, че органитѣ по

прилагането на този законъ сж: първо, медицинскитъ, санитарнитъ власти, второ, финансовитъ власти и, трето, органитъ на Министерството на земледелието. Всъки ще действа въ кръга на своята компетентност, всъки ще действа тамъ, където е негово мѣсто. Но най-после, и съ рискъ нѣкъде да станемъ неприятни, да огорчимъ нѣкого, не можемъ да не искаме спазването на известни правила или на известни норми, които сж необходими, за да създадемъ отъ България — която е една много голѣма лозарка и производителка на голѣми количества вина — една модерна винарска страна, съ модерно производство, съ което да можемъ да излѣземъ на външния пазаръ така достойно, както достойно излизаме съ гроздето и плодоветъ. Наистина, г. г. народни представители, най-щастливото нѣщо е, ако може единъ законъ да се нагласи така, че неговото приложение да не се нуждае отъ никакви наказателни санкции. Отъ това нѣщо по-хубаво нѣма. Когато, обаче, има всичкото основание да се смѣта, че може нѣкои като заинтересовани, други пѣкъ поради нехайство, трети поради злосторничество, съзнателно, а не отъ невежество и незнание, да нарушаватъ или да пренебрегватъ постановленията на закона, тогава наказанията се явяватъ неизбежни. Тѣ сж предвидени не отъ желание да се преследва, да се мачка нѣкой, а отъ желание да се респектиратъ всички и да се накаратъ въ името на едно благо по-голъмо отъ личното, въ името на интереса на българското лозарство и интереса на българскитъ консоматори, които сж много повече, отколкото сж производителитъ, да спазватъ едни постановления, които въ нѣкои свои пунктове могатъ да накръняватъ и ощетяватъ отдѣлни частни интереси. Защото, г. г. народни представители, до скоро бѣше най-обикновено нѣщо — особено когато цената на гроздето бѣше висока — да се произвежда вино отъ всичко друго, но не и отъ грозде. Имаше случаи за нѣкой да се казва, че той е таквъ голѣмъ майсторъ, че знае да произвежда вино и отъ грозде — като знаелъ да произвежда вино отъ всичко друго, научилъ се да го произвежда и отъ грозде. Досега всички ракии, които се консумираха у насъ, бѣха изключително отъ индустриаленъ спиртъ. И въ това отношение е вече направено много нѣщо: всички спиртове, които сж необходими за производството на ликьори, на коняци и на различни ракии, се добиватъ изключително отъ продукта на нашитъ лозя, гроздето. Вече ще бѣде абсолютно изключено, при сегашния акцизенъ режимъ и при постановленията на настоящия законопроектъ, да може у насъ индустриалниятъ спиртъ да влиза въ употреблението за производство на ракии. Ние виждаме, че полека-лека у насъ като спиртни напитки ще си остане само производството отъ нашитъ лозя. Бирата, която въ 1926 г. е била консумирана 8.600.000 литри и чиято консомация преди войнитъ стигаше до 20 милиона литри, презъ 1930 г. е консумирана само 4.680.000 литри. Ние виждаме, че употреблението на бирата почти изчезва у насъ и се задържа само въ най-горещитъ лѣтни месеци и то въ по-големитъ градове.

Въ наказателнитъ разпореждания, както казахъ, сме се стремили, при тѣхното прилагане да бждатъ избѣгнати евентуалнитъ грѣшки и несправедливости и затова даваме възможност на всички засегнати да се отнасятъ до една по-горна инстанция, където да могатъ да обжалватъ наложенитъ имъ първоначално, въз основа актовъ на органитъ на Министерството на финанситъ, на Дирекцията на народното здраве и на последенъ редъ на Министерството на земледелието, наказания. Въ никой случай не може да се смѣта, че главната задача на постановленията на настоящия законопроектъ е била да се затруднява производството на вина и на спиртни напитки въ нашата страна. И затова, г. г. народни представители, вие виждате, че въ последния членъ ние предвиждаме, какво настоящиятъ законъ ще влѣзе въ сила шесть месеца следъ публикуването му. Презъ това време — безъ да сме писали това въ законопроекта, защото сме смѣтали, че и безъ да се пише, то може да стане съ правилникъ или административно — веднага следъ като законопроектъ стане законъ и влѣзе въ сила, ние смѣтаме да се направи едно най-голъмо негово популяризиране между заинтересованото население. Ние ще предвидимъ задължително въ всѣко питейно заведение и навсѣкъде, където се продаватъ спиртни напитки и гроздовъ сокъ, да бѣде разлепенъ по единъ екземпляръ отъ този законъ; сжщо така да бѣде разлепенъ въ всички обществени учреждения, въ всички общини, въ всички лозарски и винарски дружества, кооперации и т. н., за да може въ този предварителенъ срокъ отъ шесть месеца всички заинтересовани и засегнати отъ постановленията на закона — и лозари, и винари, и питейнопровади и пр. — да знаятъ тия постановления, които ги засѣгатъ, а така сжщо да могатъ да ги знаятъ и консоматоритъ, които ние смѣтаме, че

ще трѣбва да бждатъ доброволни агенти при прилагането на този законъ. Защото нищо нѣма да могатъ да извършатъ органитъ на властѣта, нищо нѣма да могатъ да извършатъ контролнитъ органи, които предвиждаме по закона, ако нѣма да получатъ доброволното съдействие на обществото. Това съдействие то трѣбва да го даде въ своя собственъ интересъ, въ интереса на своето собствено здраве и въ интереса на единъ голѣмъ, много важенъ и много жизнеспособенъ клонъ отъ нашето земледѣлско стопанство, който, както всички други клонове на това стопанство, въ последнитъ години се огъва подъ тежеститъ на една крайно изострена криза. Този законъ, г. г. народни представители, поставя едно начало — едно начало може би много късно. Докато въ една Ромѣния, която е много по-малко лозарска страна отъ насъ, въ една Унгария, въ една Австрия, въ една Германия, въ една Югославия има създадени закони за вината — напр., законътъ за виното отъ 1929 г. въ Югославия, законътъ за виното въ Германия, законътъ за виното въ Австрия, имамъ ги събрани всичкитъ тия закони — много е странно, че въ една лозарска и винарска България въ това отношение не е направено абсолютно нищо. Никакви специални настрѣжия за винарството досега ние не сме създавали, никакви специални грижи, никакви специални курсове, никакви специални служби не сме имали. Ние сме се грижили само за производството и за създаването на суровия продуктъ. Най-после нуждата и животътъ ни натиснаха и ни накараха да разберемъ, че не е достатъчно да произвеждаме само суровия продуктъ, както не е достатъчно да имаме само добри и млѣчнодаини крави, а трѣбва да организираме и модернизираме преработването на тѣхния продуктъ — млѣкото, трѣбва да създадемъ модерни млѣкарници, трѣбва да създадемъ модерни мандри въ селата, съ тѣхнитъ хладилни изби. Както не е достатъчно само да произвеждаме памукъ, но трѣбва да дадемъ възможност на хората да го измажатъ; както не е достатъчно само да произвеждаме ленъ, а трѣбва да създадемъ и топилици и другитъ необходими приспособления за производителитъ, за да отгдѣлятъ влакното — защото иначе догодина нѣма да засѣватъ и произвеждатъ ленъ — сжщо така се разбира, че не е достатъчно само да произведемъ грозде. Гроздето трае презъ единъ много късъ сезонъ — единъ или два месеца. За голѣмо съжаление у насъ още нѣмаме организация, която да направи гроздето насѣщна храна на нашия народъ. Ако въ чужбина се проповѣдва гроздолѣчение, ако тамъ се смѣта, че гроздето е не само храна, но и лѣкарство за малокръвнитъ, лѣкарство за неврастеницитъ, лѣкарство за слаботѣлеснитъ хора, за голѣмо съжаление у насъ въ нелозарскитъ центрове гроздето е луксозенъ артикулъ — хората гледатъ да хапнатъ две зърна грозде, за да кажатъ, че сж могли да си подсладятъ езика съ грозде.

Ние трѣбва да създадемъ организация за увеличаване консомацията на гроздето въ сурово състояние на нашия вътрешенъ пазаръ — не на тия сортове грозде, които могатъ да бждатъ платени богато въ чужбина, но на тия сортове, които не издържатъ дългия транспортъ, напр., памидътъ — единъ сортъ много приятенъ, който не може да издържи транспорта до чужбина. Но у насъ нѣма организация на търговията и улеснения при вътрешния транспортъ на това грозде. Тукъ трѣбва да се впрегнатъ въ услуга и желѣзницитъ, защото е въ тѣхенъ интересъ увеличението на трафика имъ. Ние трѣбва да създадемъ навикъ и нужда въ нашето население, у нашия народъ да търси да консумира въ по-голъми размѣри гроздето, отколкото сега.

Азъ съмъ убеденъ, че както приехте вчера другъ единъ законопроектъ, който има за целъ, както казахъ въ началото, да осигури, да подпомогне, да потикне и да улесни износа на грозде въ прѣсно състояние, а заедно съ него и на плодоветъ и зеленчуцитъ, така ще приемете и тоя законопроектъ, който има за задача да приучи нашия народъ да преобрѣща нашето грозде не на една гроздова чорба, не на единъ бърлокъ, както се казва, но да накараме производителитъ на вино въ нашата лозарска страна да произвеждатъ доброкачествени вина не само за вътрешна консомация, но и вина, които да бждатъ пригодени така, че да излѣзатъ на външния пазаръ; да преобрѣнемъ гроздовия сокъ въ други форми, въ които неговата консомация не е била позната на нашия консоматоръ и по този начинъ, ако не напълно, то поне отчасти и постепенно да премахнемъ, да смекчимъ, да омекотимъ кризата на нашето лозарство.

Убеденъ, че отъ всички васъ се съзнава, какво подпомогнемъ ли българския лозаръ, ние подпомагаме най-дребнитъ, най-слабитъ, най-трудолюбивитъ, най-немошнитъ, които безъ държавни грижи, безъ държавна протекция, безъ държавна закрила не могатъ, азъ се надѣ-

вамъ, че народното представителство, съ съзнание, че върши едно народно дѣло, че помага на една голѣма частъ отъ българскитѣ производители, ще гласува предлагания законопроектъ. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателъ: Пристъпваме къмъ гласуване.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ на първо четене, по принципъ, законопроекта за вината, спиртнитѣ напитки и оцета, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на втора точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за разрешаване на Котленската градска община да сключи заемъ.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ А. Кантарджиевъ (д): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 69)

Председателъ: Моля г. г. народнитѣ представители, които приематъ по принципъ, на първо четене законопроекта за разрешаване на Котленската градска община да сключи заемъ, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля Народното събрание да се съгласи да бѣже гласуванъ сѣщиятъ законопроектъ, по спешностъ, на второ четене.

Председателъ: Които приематъ предложението на г. министъръ-председателя, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да докладва законопроекта на второ четене.

Секретаръ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за разрешаване на Котленската градска община да сключи заемъ“

Председателъ: Които приематъ заглавието на законопроекта тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ А. Кантарджиевъ (д): (Чете чл. 1 — вж. прил. Т. I, № 69)

Председателъ: Които приематъ чл. 1 отъ законопроекта тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ А. Кантарджиевъ (д): (Чете чл. 2 — вж. прил. Т. I, № 69)

Председателъ: Които приематъ чл. 2 отъ законопроекта тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ А. Кантарджиевъ (д): (Чете чл. 3 — вж. прил. Т. I, № 69)

Председателъ: Които приематъ чл. 3 отъ законопроекта тѣй, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Вчера гласувахте продължението на сесията до 10 юний включително. Сега ще ви прочета указа, съ който Негово Величество Царъ се съгласява съ туй продължение. (Чете)

„УКАЗЪ“

№ 2

НИЕ БОРИСЪ III

съ Божия милостъ и народната воля
Царъ на Българитѣ

По предложението на Нашия председателъ на Министерския съветъ и министъръ на външнитѣ работи и на

изповѣданията, представено Намъ съ доклада му отъ 26 априль 1932 г. подъ № 402 и възъ основа на чл. 129 отъ конституцията,

Постановихме и постановяваме:

I. Да се продължатъ заседанията на I-та редовна сесия на XXIII-то обикновено Народно събрание до 10 юний 1932 включително.

II. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на Нашия председателъ на Министерския съветъ и министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията.

Издаденъ въ София на 27 априль 1932 г.

На първообразия съ собствената на Негово Величество Царя ржка написано:

„БОРИСЪ III“

Председателъ на Министерския съветъ,
Министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията:

Н. Мушановъ“

Ще моля г. г. народнитѣ представители да се съгласятъ да бѣже продължено заседанието, додето се приеме на второ четене законопроектътъ за продължение на даденитѣ срокове за възвръщане на временно внесения чуждечетъ.

Председателъ: Моля г. г. народнитѣ представители, които приематъ това предложение на г. министъръ-председателя, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за продължение на даденитѣ срокове за възвръщане на временно внесения чуждечетъ (харари) за амбалиране на тютюни и торби за амбалиране на захаръ и руди.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Г. г. народни представители! Парламентарната финансова комисия не можа досега да привърши работата си по този законопроектъ, защото г. министърътъ на финанситѣ отсъствуваше. Тази сутринъ, обаче, г. министърътъ се яви и направи, съ съгласието на членоветѣ на комисията, известни промѣни, които засѣгатъ чл. 3 — този членъ добива нова редакция — като се добави и втора алинея къмъ чл. 1.

При докладването на тѣзи членове азъ ще ги прочета тѣй, както тѣ се редактираха съ промѣнитѣ, които се направи въ комисията съ съгласието на г. министра на финанситѣ. (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за продължаване на даденитѣ срокове за възвръщане на временно внесения чуждечетъ (харари) за амбалиране на тютюни и торби за амбалиране на захаръ и руди“.

Прочетеното заглавие на законопроекта се измѣни съ съгласието на г. министра на финанситѣ, като се изхвърлиха последнитѣ думи „захаръ и“. Понеже онова, което бѣше предвидено въ чл. 1 за износъ на човали, съ които се пакетира и амбалира захарътъ, се изостави, затова и заглавието ще претърпи тая промѣна: ще остане както го прочетохъ, безъ думитѣ „захаръ и“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Ачковъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Тѣй както е направено заглавието, то не изразява сѣщността на желанието, което се прокарва въ законопроекта, защото въ заглавието е казано: „Законъ за продължаване на даденитѣ срокове“, а фактически имаме възстановление на пропуснатитѣ срокове. Ако заглавието на законопроекта остане съ такъвъ изразъ: „продължаване на даденитѣ срокове“, трѣбва да допустнемъ, че се иска продължаване на срокове, които скоро ще изтекатъ, които още не сѣ изтекли, до 31 декемврий 1932 г. Обаче законопроектътъ урежда материя за изтекли вече срокове и за суми, които по закона подлежатъ на изземване отъ страна на държавата.

Следователно, правилно ще бѣде, ако въ заглавието се каже „за продължаване и възобновяване на даденитѣ срокове“, защото иначе този законъ нѣма да засегне ония лица, които съ него се иска да бждатъ засегнати: които

*) За текета на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 69.

*) За текета на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 61.

сж пропуснали сроковете, дадени имъ съ законъ или продължени съ министерска резолюция, които сж изгубили вече правата си, откакъ окончателно сж изтекли тѣзи срокове. Ето защо тѣзи лица, които засѣга законопроектъ, за да получатъ нѣкакви права, трѣбва заглавieto на законопроекта да бѣде „Законъ за възстановяване на сроковете“ — да имъ се възстановятъ правата, понеже по законъ тѣ сж изгубили тия права.

Поради това казвамъ, че прочетената редакция на заглавieto на законопроекта е много неудачна.

Председателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Г. г. народни представители! Това, което казва г. Ачковъ, въ сжщностъ сходя се съ това, което азъ разбирамъ: продължението на срока не е нищо друго, освенъ възстановяване.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Не. Продължение може да става само на единъ срокъ, който още не е изтекълъ.

Председателъ: (Звъни) Моля!

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Когато прочета чл. 1, ще видите, че се продължаватъ сроковете по текста на закона. А и въ всичкитъ му 3 члена се говори за продължение на срокове тѣй, както е самото заглавие, а не за възстановяване на срокове — макаръ че въ сжщностъ продължаването да цели тъкмо туй, което Вие, г. Ачковъ, имате предъ видъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Ама тамъ е неправилността на редакцията на заглавieto, защото съ него се иска да се въведе въ заблуда Народното събрание.

Председателъ: Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ заглавieto на законопроекта тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): (Чете)

„Чл. 1. Продължаватъ се до края на 1932 г. сроковете, дадени съгласно чл. 214 отъ закона за митницитъ, за възврѣщане на временно внесенитъ чулчета (харари) за амбалиране на тютюни и торби за амбалиране на захаръ, които срокове сж изтекли или изтичатъ презъ 1930, 1931 и 1932 години“.

Кѣмъ този членъ, съ съгласието и искането на г. министра на финанситъ, се прибави алинея втора, която гласи така: (Чете) „Записанитъ на приходъ залози следъ 1 януарий 1932 г. се възстановяватъ и срокътъ се продължава до края на 1932 г.“.

А въ алинея първа думитъ „и торби за амбалиране на захаръ“ се заличиха.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д): Г. г. народни представители! Касае се въпросътъ за мита, които износителитъ на тютюнъ не сж платили, защото имъ е било позволено временно да внесатъ чулчета, съ които амбалиратъ тютюна. Отъ текста на чл. 1 се вижда, че той законопроектъ е внесенъ затова, защото срокътъ за изнасянето на тѣзи чулчета — година и половина, 18 месеца, който срокъ министърътъ съ собствената си властъ може да продължи съ още 6 месеца, или всичко ставатъ две години — е изтекълъ. Понеже се касае за срокове, които сж изтекли или изтичатъ презъ 1931 и 1932 г., то значи тѣзи чулчета сж внесени следъ 1928 г. Отъ 1928 г. досега — 1932 г. — тѣзи чулчета още не сж изнесени, и ако за тѣхъ сж депозирани парични гаранции, тѣ сж вече записани въ приходъ на държавното съкровище. Съ втората алинея на чл. 1, която се предлага сега, се иска записанитъ на приходъ гаранции да се възстановятъ.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че сроковете, които сж давани досега, сж били достатъчно дълги, за да могатъ заинтересованитъ лица да изнесатъ тютюнитъ, за които сж внесени, съ тия именно облекчения, зеблата. Ако тютюно-торговцитъ това не сж направили, не сж го направили въротно затова, защото досега не сж могли, поради низкитъ цени на тютюнитъ, да направятъ този износъ. Обаче четири години сж вече изтекли. Ако това продължава, то значи, че известно количество тютюни ще продължаватъ да тежатъ върху манипулирането и валоризирането на новитъ реколти.

Ето защо азъ мисля, че ще бѣде много добре, той срокъ, който се дава сега по настоящия законопроектъ, да бѣде последенъ. И заради туй азъ предлагамъ алинея първа да се измѣни така: Продължаватъ се . . . — и т. н. „които изтичатъ презъ 1930, 1931 и 1932 г., ако въ месеченъ срокъ отъ влизане въ сила на настоящия законъ заинтересованитъ лица внесатъ следуемитъ се парични залози“. Защото по-голѣмата частъ отъ тѣзи, които искатъ да имъ се продължатъ сроковетъ и които сж заинтересовани, не сж внесли пари, г-да!

Д. Ачковъ (нац. л. о): А лични гаранции.

П. Стояновъ (д): Дали сж поръчителства. Сега, понеже този срокъ трѣбва да бѣде последенъ — това е моето разбиране, не зная дали г. министърътъ ще се съгласи — тѣ трѣбва да внесатъ пари, да осигурятъ митата и, ако до изтичането на срока, който предвижда настоящиятъ законопроектъ, не изнесатъ тютюна, митата да бѣдатъ инкасираны и да се свърши тая работа, която продължава вече четири години.

Председателъ: Г. Стояновъ! Дайте предложението си писмено.

Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Ачковъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Още когато по този законопроектъ се дебатира по принципъ, азъ обърнахъ вниманието на уважаемия г. министъръ на финанситъ, че не е ясно за народното представителство на каква сума възлизатъ тия глоби — да ги нарека — или тѣзи неустойки на търговцитъ, които сж внесли чулчета. Г. председателътъ на комисията ми каза, че тая работа се нарежда по единъ подробенъ списъкъ на търговцитъ, въ който е посоченъ и броятъ на внесенитъ чулчета, отъ който може да се констатира на колко възлиза сумата.

Азъ днесъ ходихъ въ отдѣлението за митницитъ и, за съжаление, тамъ ми отговориха, че такъвъ списъкъ нѣма. Това ми се каза, г. министре! Може у Васъ да има списъкъ, но ако Вие сте наредили до Вашитъ подведомствени органи, когато отиде единъ народенъ представителъ да иска сведения по поводъ на единъ внесенъ законопроектъ, да не му дадатъ никакви сведения, не съмъ азъ виноватъ. Обаче азъ тукъ предъ народното представителство твърдя туй, което се случи днесъ, а не преди една нѣдѣля. И го направихъ по указание на г. председателя на комисията. Не само, че такъвъ списъкъ не ми се даде, но ми се каза: отъ Русенската митница още нѣмаме сведения, еди-кой-си митница сжщо така още не е дала сведения. И понеже азъ знаехъ, че и човалитъ за захарнитъ фабрики влизатъ въ обекта на законопроекта, затова се заинтересувахъ и ми се каза даже: „Не само това, но ние нѣмаме констатирано дали въ депата на тия фабрики тия човали сжществуватъ или сж разпродадени“.

Обаче г. министърътъ насреща ми посочва нѣкакви списъци, неизвестни намъ. Ако г. министърътъ има смѣлостта да ми посочва тия списъци, трѣбваше при това коренно измѣнение на положението да има единъ докладъ по законопроекта, колкото и да е малъкъ той, та да имаме при тия списъци една ясна представа за положението. Защо, г-да? Защото тия невинни чулчета — наречени така умалително — иматъ като послѣдствие 4—5 милиона лева, които сж записани по книгитъ. Ако ми се възрази отъ министерската маса, че не сж успѣли да ги запишатъ, това е едно престѣпление отъ срана на онѣзи, които сж били длѣжни да сторятъ това. Защото чл. 214 отъ закона за митницитъ отъ 1906 г. разпорежда — тѣй както г. проф. Петко Стояновъ иска — представянето на парична гаранция, париченъ депозитъ, париченъ залогъ.

К. Кораковъ (д): (Казва нѣщо)

Д. Ачковъ (нац. л. о): Отъ 1906 г., г. Кораковъ, нѣма никакво поръчителство, а депозитъ. — Впоследствие ония, които г. министърътъ на финанситъ обича да обвинява въ голѣми и тежки престѣпления — сговориститъ — когато министритъ почнаха да ставатъ съдружници съ известни фирми, захванаха да улесняватъ тия фирми. (Смѣхъ. Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ) Въмѣсто „париченъ депозитъ“, „парично поръчителство“, ще се тури „срещу чекова или стокова гаранция“ подписъ и веднага гаранцията готова по тия 4—5 милиона лева; и ще се намѣрятъ министри, следъ като стократно продължаватъ сроковетъ и следъ като сж изтекли две години отъ изтеклитъ срокове, да внесатъ въ Камарата законопроектъ, за да поднесатъ великденски подарѣци на тютюневитъ фирми.

Г. г. народни представители! Криза е по тютюна; и азъ отъ това високо място викамъ, че е криза. Но кризата за кого е? Кризата е за оня нещастникъ тютюнопроизводителъ, който постоянно е въ тая криза, при богатството на онѣзи, които търгуватъ съ тютюни. Вие днесъ не можете така съ едно законче да дадете отъ българската хазна тия 4—5 милиона лева. Пък и формално не може г. министърътъ на финанситъ така да постъпва.

Министъръ С. Стефановъ: Ако Ви чие Кара Али, г. Ачковъ!

Д. Ачковъ (нац. л. о): Ето, Кара Али е тукъ. — Но чуите ме, какво ще Ви кажа, г. министре! Тия тютюневи фирми — да не ги упоменавамъ — които сж задължени всѣка една поотдѣлно съ по 50—60—80—100 хиляди лева срещу тия харари, въ миналото, особено преди нѣколко години, печелѣха съ стотици милиони и всѣки единъ директоръ имаше по три автомобила. Тогави и трохитъ, които трѣбваше да се дадатъ на производителя, се вземаха и отиваха за автомобилли. Сега на тия „герои“ ние прощаваме 4 милиона за харарчета, за чулове — не, за чулчета.

Азъ мисля, че г. министърътъ не може да манипулира по този начинъ. Защо? Защото тѣзи суми трѣбваше да бждатъ, следъ изтичането на сроковетъ, въ държавната хазна, трѣбваше да се поискатъ отъ поржчителитъ, защото тѣзи поржчителства не се даватъ само за да стоятъ подписитъ на Х и У. Когато не се устоятъ сроковетъ, споредъ закона тѣзи суми трѣбва да се събератъ; а ако не сж събрани, не сж събрани умишлено и може би сж употребени непростени срѣдства.

Въ английския парламентъ има следната практика. Министърътъ на финанситъ, Сноуденъ, като опозиционеръ се възмущаваше, че неправилно сж секвестирани българскитъ авоари, вземания. И пише и поддържа човѣктъ това въ парламента. Но Сноуденъ, като стана министъръ, бѣ запитанъ: „Какво е Вашето мнение по този въпросъ?“ и отговаря: „Моето мнение е неизмѣнно, но сега вече тия суми сж влѣзли въ съкровището на приходъ и азъ, въпрѣки моето убеждение, не мога да направя нищо, защото камарата не ми е отпущнала кредитъ, за да мога да върна тия суми“.

Ето защо тѣзи суми трѣбва да ги считаме, че сж такива, които не могатъ да се върнатъ. Нѣмамъ положителни данни за чулчетата, защото не ми се дадохъ такива отъ Министерството на финанситъ, но имамъ данни за хараритъ човали, за които последнитъ срокове сж 3 ноемврий 1931 г., за първата партия — това се казва за Горноорѣховската фабрика — и за другата партия 19 ноемврий 1931 г. Следъ като г. министърътъ е продължавалъ сроковетъ и тѣ сж изтекли, тѣзи гаранции вече подлежатъ на изземване, на събиране. Но никой не е направилъ това.

Ето защо, г-да, азъ мисля, че не бива по този начинъ да законодателствуваме. Трѣбва да има една яснота. На ония търговци, които сж внесли чулове и сроковетъ имъ изтичатъ тая година, понеже срокътъ е малъкъ, за да могатъ да ги изнесатъ, можемъ да имъ дадемъ продължение на срока, ако въ това време, когато срокътъ не имъ е изтекълъ, се обърнатъ къмъ Народното събрание, къмъ респективния министъръ или Министерството на финанситъ, съ молба да имъ се продължатъ текущитъ срокове. Обаче единъ пътъ изтекли сроковетъ, щомъ има едно законно разпореждане, то трѣбва да бжде спазено и изпълнено. Всички ония, които не сж изпълнили разпореждането на закона, трѣбва да отговарятъ. Затова има прокурори въ страната. Иначе, г. Стефановъ, и тѣ (Сочи сговориститъ) ще ви хвърлятъ утре сжщитъ бомби, които имъ хвърляхте вие. Азъ държа, за честта на сегашния министъръ на финанситъ, тая работа да я нареди както подобава, а не по този тъменъ начинъ — да не знаемъ за какви суми ще гласуваме.

Председателътъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Г. г. народни представители! Въпросътъ е много ясенъ. Г. Ачковъ го за-
бърква.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Азъ го обяснявамъ само.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Това, което е ставало въ миналия режимъ по силата на чл. 214 отъ закона за митницитъ, насъ въ дадения случай не ни интересува. Азъ съмъ убеденъ, че ония длъжностни лица, които сж имали да прилагатъ този чл. 214, сж направили това, което е трѣбвало да направятъ и сж изпълнили своя дългъ. Обаче азъ дължа да забележа, че тукъ не се касае за

никакво опрощаване, както казва г. Ачковъ, нито за нѣкакво шкартиране на суми, които държавното съкровище имало да взема. Тукъ се касае за друго — да се продължатъ сроковетъ, въ които, по силата на чл. 214 отъ закона за митницитъ, всѣко лице би могло да внесе безмитно чулове за амбалиране на тютюни, които ще има телърва да се изнасятъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Кандъръ чоджукъ!

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Това право не го даваме ние днесъ — то е дадено по закона за митницитъ, въ който се казва, че всѣки търговецъ, който внесе чулове за амбалиране на тютюнъ, безразлично отъ коя реколта, ги внесе безмитно. Само че за това безмитно внасяне има предвиденъ въ закона известенъ срокъ. Този срокъ се продължава автоматично, по силата на закона, до известно време. Следъ изтичането на това време министърътъ на финанситъ има право да продължи срока всичко на всичко до две години. Фактически тѣзи две години сж изтекли. Понеже се касае — сега дохождамъ до предложението на г. Стояновъ...

Д. Ачковъ (нац. л. о): Не сте прави, защото тѣ сж длъжни по закона, ако не изнесатъ въ срока чулчетата съ тютюнъ, да ги изнесатъ праздни или да платятъ митото за тѣхъ.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Азъ казвамъ, че днесъ ние не опрощаваме митата за тѣзи чулчета на заинтересованитъ лица. Самиятъ законъ за митницитъ, който определя сроковетъ за безмитния вносъ на чулчетата, дава това право, а не ние го даваме.

С. Таковъ (з): Съ условие.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Сега минавамъ къмъ бележитъ на г. Стояновъ. Той е правъ, че фактически се касае за чулчета, които сж внесени още презъ 1928 г., обаче, ако ви бѣше известна новата редакция, която г. министърътъ на финанситъ даде на чл. 3 — подиръ малко ще ви я прочета — и която предвижда, че се признава само това количество отъ неизнесенитъ торби, което е необходимо за амбалирането на останалитъ неизнесени тютюни, тогава щѣше да ви стане много понятна и мисълта на г. Стоянова, че се касае за харари, за чулчета, които сж внесени презъ 1928 г. и сж имали предъ видъ да изнесатъ съ тѣхъ тютюнитъ отъ реколтитъ 1928, 1929 и 1930 години. Но по причини, които знаемъ всички, отъ тѣзи реколти е останало едно твърде малко количество неизнесени тютюни, около 4 милиона килограма. Прочее, касае се да се продължи срокътъ до края на 1932 г. именно на тѣзи чулчета, на тѣзи харари, които сж необходими за изнасянето на това количество тютюнъ, което е останало отъ реколтитъ 1928, 1929 и 1930 години. По този начинъ азъ мисля, че се удовлетворява искането на г. Стояновъ — това продължаване на сроковетъ да бжде последно.

Съ чл. 3, както и съ чл. 1, срокътъ, както казахъ, се продължава до края на 1932 г. Въ новата втора алинея на чл. 1 е казано: „Записанитъ въ приходъ залози следъ 1 януарий 1932 г. се възстановяватъ и срокътъ се продължава до края на 1932 г.“ Следъ изтичането на този срокъ ние имаме всичкото право, ако хараритъ не сж изнесени, да туримъ ржка върху залозитъ. До края на 1932 г. хараритъ трѣбва да бждатъ изнесени съ останалитъ тютюни отъ реколтитъ 1928, 1929 и 1930 години или, въ краенъ случай, както иска г. Стояновъ, ние имаме право да туримъ ржка върху залозитъ, които сж дадени като гаранция за реекспортирането на тѣзи харари. Така че сравненията, които прави г. Ачковъ, сж съвсемъ неумѣстни. Ние обикновено, г. г. народни представители, сме много мнителни...

Д. Ачковъ (нац. л. о): Ясна е работата, нѣма мегданъ за мнителностъ.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): ... за тютюно-търговцитъ, които не знаемъ какво щѣли да направятъ, които печелили стотици милиони. Азъ нѣмамъ за целъ да защитавамъ тютюно-търговцитъ, обаче ще се съгласи г. Ачковъ съ мене, че тютюно-търговцитъ, които иматъ всичката грижа и носятъ всичкия рискъ за износа на нашитъ тютюни на чуждитъ пазари, тѣ сж, които иматъ нужда отъ нашата помощъ, когато се касае за улеснения, които самиятъ законъ имъ дава. Какво ще стане съ на-

шитъ тютюнопроизводители, ако нѣма кой да закупи и изнесе тѣхния тютюнъ? И ако законодателят е предвидѣлъ въ закона за митницитѣ, че се правятъ известни облекчения на тютюнотърговцитѣ, да внесатъ безъ мито амбалаженъ материалъ, азъ мисля, че въ дадения случай ние не правимъ нищо друго, освенъ това, което предвижда самиятъ законъ.

Ето защо азъ моля Народното събрание да приеме предложението за добавка на една втора алинея къмъ чл. 1, тъй както я докладвахъ.

Председателят: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ С. Стефановъ: При първото четене на законопроекта азъ обяснихъ и считамъ сега за излишно да повтарямъ, доколко е било право да се продължава или поддържа единъ режимъ, който сега ние трѣбва да туримъ въ редъ, по силата на едни обстоятелства, които сѣ известни на всички ви — че отъ реколтитѣ 1928/1929 и 1930 години сѣ останали — по чия вина, не знамъ — известни количества неизнесени тютюни. Както и да е, това е фактъ. Днесъ сме загрижени да продадемъ тѣзи тютюни, да ги изнесемъ и не можемъ да не направимъ това улеснение специално на държателитѣ на тия тютюни, защото се намиратъ въ едно извънредно затруднено положение. Мисля, че ще бѣде много строго отъ наша страна, ако, по силата на единъ законъ, тѣ сѣ ползували отъ тая привилегия и сега въ тоя моментъ ги притѣснимъ. Ако бѣше се прочела новата редакция на чл. 3, тогава възражения не щѣха да се правятъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Не я знаемъ, г. министре.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ оня день обяснихъ, че чл. 3 ще бѣде коригиранъ въ смисълъ да засегне само ония количества, които днесъ стоятъ неизнесени. Описитѣ сѣ приготвени. Декларирахъ, че при второто четене, днесъ, ще ги имаме. Едва днесъ на обѣдъ ги получихме. Следователно, не сѣ прави ония, които упрѣкватъ съответното отдѣление, че не ги е приготвило. Не че то не е желало, а защото не е могло, и защото тѣзи описи сѣ не намирали въ Земледѣлската и Народната банки — за кооперативнитѣ тютюни. Това едно. Вънъ отъ това имаме и други количества тютюни на частни търговци, които тоже трѣбваше да се приведатъ въ известностъ въ връзка съ компенсационнитѣ сдѣлки, които правимъ. И понеже тѣзи сдѣлки сѣ подъ контрола на държавата, описитѣ сѣ абсолютно пълни. Понеже чл. 3 ще обясни чл. 1, който се допълва съ втората алинея, която сега се предлага, въпросътъ се разрешава правилно, за да не могатъ да ставатъ абсолютно никакви злоупотребления и използвания отъ днесъ нататъкъ, каквито досега сѣ ставали. Азъ нѣма да отреча, че сѣ внасяни чулове, че сѣ събирани вехти кеневир и сѣ изнасяни и т. н. Днесъ нѣма да се позволи това съ чл. 3. И макаръ да не му е моментътъ сега да ви го чета — редътъ му ще дойде следъ чл. 2 — азъ ще ви го прочета, за да ви стане ясенъ смисълътъ. На чл. 3 се дава следната редакция: (Чете) „Количеството на неизнесенитѣ торби се признава само до размѣра на останалитѣ неизнесени тютюни за реколти 1928, 1929 и 1930 г.“... заличаватъ се думитѣ „и неизнесената захаръ“, защото считаме, че захарнитѣ фабрики нѣматъ нужда отъ това облекчение, защото тѣ каквото сѣ изнесли, изнесли сѣ го. Тѣ сѣ били длъжни да изнесатъ по-рано, макаръ че не е имало фиксирани количества. Въпрѣки съществуващата спогодба, въ която се говори за 20% износъ, ние игнорираме това, понеже преценяваме, че стопански тѣ биха могли да понасятъ тая разлика. По-нататкъ въ чл. 3 се казва: „...споредъ направенитѣ за това списъци въ Министерството на финанситѣ на 27 априлъ т. г.“ Казва се „направенитѣ до деня на гласуването на законопроекта списъци“, а не тѣзи, които ще се направятъ. А датата 25 бѣше поставена оня день, но сега е промѣнена на 27. Списъцитѣ сѣ готови. Списъкътъ отъ Народната банка е за 3.090.000 кгр. тютюни, а тоя отъ Земледѣлската банка — за 1.280.071 кгр. кооперативни тютюни. Това сѣ тютюнитѣ отъ тритѣ реколти. После, при чл. 3, ще се предложи редакцията, която ви прочетохъ, че количествата на неизнесенитѣ торби се признаватъ само до размѣра на неизнесенитѣ до днесъ тютюни. Споредъ представенитѣ описи, които сѣ депозирани въ отдѣлението на митницитѣ, не може да стане спекула абсолютно нито съ една торба.

Явява се въпросътъ: въ крайния срокъ, който е поставенъ — декемврий 1932 г. — дали ще се изнесатъ тия тютюни? Азъ съмъ убеденъ, че тия тютюни до тоя

срокъ нѣма да могатъ да се изнесатъ, но азъ бързамъ да си направя резервата. Ако сте съгласни, да продължимъ срокътъ до м. мартъ 1933 г., защото количеството е вече описано и за да не става нужда да продължаваме повече срока. Ако ли Събранието каже, че не трѣбва да се продължава срокътъ, въпросътъ отъ това не прави. Въпросътъ е стопански. Преценете го. Азъ правя моята бележка, защото съмъ длъженъ да обясня. Пакъ длъжа да кажа, че въ описитѣ ние фиксираме само реколтитѣ 1928, 1929 и 1930 г. Новата алинея къмъ чл. 1 казва: „Записанитѣ на приходъ залози следъ 1 януарий 1932 г.“ Не се отнася за миналитѣ срокове, които, поради невъзможностъ отъ гледище на закона, азъ не съмъ могълъ повече да ги продължа. Следователно, съ новата, втора алинея на чл. 1 и съ новата редакция на чл. 3 се постига напълно всичко онова, което се желае.

Касателно бележката на г. Петко Стояновъ ще кажа следното: списъцитѣ, които сѣ съставени, обхващатъ тютюнитѣ на всички кооперации, както и тия на търговцитѣ. Обаче 3/4, ако не 90% отъ тия търговци сѣ дребни. Да не говоримъ за търговцитѣ на вашия джебелъ, които сѣ задължени предъ Народната банка. Да искаме отъ тѣхъ да внасятъ пари днесъ е абсолютно невъзможно. Азъ смѣтамъ, че имаме достатъчно гаранции. Декларирамъ, че ще провѣримъ гаранцитѣ, ще искаме да ги преценимъ въ Министерството на финанситѣ, за да бѣждатъ тѣ напълно реални. Но, повтарямъ, да заставимъ тия търговци да внасятъ пари въ този моментъ, смѣтамъ, че ще бѣде много жестоко.

Следъ тия обяснения азъ ви моля да гласувате чл. 1, заедно съ новата, втора алинея, както се прочете.

Председателят: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д): При тази декларация на г. министра, че той ще вземе всички мѣрки да направи гаранцитѣ реални, азъ оттеглямъ моето предложение.

Председателят: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ср): Г. г. народни представители! Зависи какъ гледаме на въпроса. Ако си вмъкнемъ въ главата мисълта, че трѣбва да пакостимъ на хората, е едно, а ако обърнемъ внимание на стопанскитѣ интереси на страната, е друго.

Министъръ Д. Гичевъ: Това за Ачковъ ли е?

А. Ляпчевъ (д. ср): Не, то е за всѣкого едного, който иска да мисли.

Въпросътъ за хараритѣ не е усложненъ отъ тѣзи улеснения, които сѣ правили правителствата на България; той е усложненъ поради друга една причина, която г. министърътъ на финанситѣ сигурно я знае и която, за да изтъкна, взехъ думата. Ще отправя една молба къмъ него, за въ бѣдше да действа не съ огледъ на експортторбитѣ, а съ огледъ на стопанскитѣ интереси на страната.

Отъ где се раждатъ всички тия мъжнотии, та управлението е било длъжно да прави отсрочки, да се задоволява съ гаранцитѣ, които Българската народна банка и Българската земледѣлска банка, тѣзи държавни кредитни учреждения, даватъ за нѣкого? А за да гарантиратъ, тѣ трѣбва да иматъ много солидни гаранции за себе си. Причината за бъркотията е въ следното. Азъ си задавамъ въпроса: какъвъ стопански интересъ има България да обременява износа на тютюна съ една своеобразна защита на мѣстното производство на харари?

Д. Ачковъ (нац. л. о): Който е заинтересованъ, да му мисли.

А. Ляпчевъ (д. ср): Тамъ е цѣлиятъ въпросъ. По моето разбиране, е една голѣма грѣшка да се защитава производството на харари въ България съ мита и да се обременява износътъ на тютюна. Здравиятъ разсъдѣкъ казва, че на единъ артикулъ, какъвто е тютюнътъ, хараритѣ сѣ една неотемлима частъ отъ момента, въ който почва да влиза въ складоветѣ, и че това е причината да има неизнесени тютюни отъ 1928 г.

И. п. Рачевъ (з): Не сѣ причина хараритѣ.

А. Ляпчевъ (д. ср): Тѣ сѣ причина. — Какъвъ интересъ имаме да защитаваме производството на харари у насъ?

По моето разбиране, не намирамъ никакво оправдание за тази защита чрезъ високи вносни мита на единъ амбалажъ, предназначенъ за да се изнесе тютюнитъ отъ България. И, следователно, ако сега г. министърътъ на финанситъ казва, че, споредъ редакцията на чл. 3, следъ известна дата — не помня коя — ще приложи желанието ви да се конфискуватъ тѣзи депозити, той, по моето разбиране, не разрешава въпроса. Въпросътъ ще се разреши, ако респективниятъ законъ за защита на мѣстната индустрия, гдето се третира въпросътъ за хараритъ, се прегледа; да се прегледа и тарифата за митата и тя да се доведе до единъ минимумъ, дори вносите на харари да бѣде съвсемъ безмитенъ. Тогава въпросътъ ще бѣде разрешенъ.

А. Капитановъ (з): Въпросътъ за тютюнитъ, г. Ляпчевъ, не е така дребенъ, за да забавите разрешението му съ 8 години.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не е късно и сега да бѣде разрешенъ. Не всички въпроси могатъ да се разрешатъ отъ едно управление. Тежко и горко на онѣзи, които мислятъ, че ще разрешатъ всички въпроси. Но ако вие искате да правите укори и да проявявате злорадство, то пада върху самитъ васъ, като ще гласувате искането на г. министра на финанситъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Азъ протестирамъ срещу това.

А. Ляпчевъ (д. сг): Тѣ (Сочи мнозинството) ще го гласуватъ. — Казва ни се, напр., че имало неизнесени голѣми количества кооперативни тютюни. Кой какъвъ интересъ има да ги облагодетелствува, защото не внесли пари, а сѣ дали гаранции на Земледѣлската и Народната банки? Размислете по-спокойно. Недейте се озлобява, а гледайте трезво на голѣмитъ стопански въпроси.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Г. председателю! Азъ ще трѣбва да отговоря.

Председателътъ: Чл. 15 отъ правилника не ми дава правото да дамъ два пѣти думата на депутатъ по единъ и сѣщъ въпросъ. Не ви давамъ думата.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Повдигна се единъ другъ въпросъ за нашата индустрия. Азъ искамъ думата, за да кажа, какъ се злоупотрѣбвява съ тази работа.

Председателътъ: Моля, г. Ачковъ.

Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ не считамъ, че тукъ е мѣстото да се обяснява въпросътъ, който се повдигна отъ г. Ляпчевъ. Считаю, че г. Ляпчевъ съ тѣзи обяснения хвърля обвинение само върху миналото управление, което е трѣпѣло това положение.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ако мислите, че това е отговоръ, съжалявамъ Ви!

Председателътъ: (Звъни) Моля, г. Ляпчевъ!

А. Ляпчевъ (д. сг): Миналото не е могло да разреши всички въпроси.

Министъръ С. Стефановъ: Моля Ви се. Вие засегнахте вътрешното производство. Вие отсъствувахте отъ тукъ, когато азъ прокарахъ измѣнението на чл. 3 за безмитния вносъ и наложихъ на това производство, точно на този артикулъ, 15% мито. Следователно, ако критикуваме, трѣбва да критикуваме, че не е дадена тази регламентация по-рано, и че се е трѣпѣло едно толкова високо протекционно мито за едно производство толкова просто, което внася полуфабрикати и срещу туй да се взематъ други мѣрки, които сѣ дали възможностъ за спекуляция. Спекулации сѣ съществували, г. Ляпчевъ, тѣ не може да бѣдатъ отречени. И да се мисли, че при цена на тютюна 150 л. килограмътъ, при 50 ст. амбалажъ — знамъ, че 50 ст. струва амбалажътъ — ще улеснимъ износа, е погрѣшно. Въобще всѣко улеснение отъ такъвъ характеръ азъ смѣтамъ, че ще отвори вратитъ на спекулацията и ще нанесе щети на държавата. Азъ никога не съмъ билъ партизанинъ на това. Вие знаете, че азъ бѣхъ противъ, но едновременно азъ бѣхъ и противъ шаблонния начинъ на протекция на индустрията и специално, може би, за това производство

бѣхъ издигналъ принципа, че не може всѣко мѣстно производство по шаблонъ и по еднакъвъ начинъ да се протезира. Тази регламентация азъ я направихъ, продължавамъ да я правя и ще я правя, защото разбирамъ много добре, че измѣнението на закона за насърчение на мѣстната индустрия — не знамъ какъ да го нарека — е една пакостъ, може би, такава, какъто България досега едва ли е виждала. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Ляпчевъ (д. сг): По-рано по-малко пакостъ е правено, отколкото при васъ днесъ.

Министъръ С. Стефановъ: Не е така лесно да се измѣнява законътъ за насърчение на мѣстната индустрия.

Министъръ Д. Гичевъ: Работи се измѣнението.

Министъръ С. Стефановъ: Ние търсимъ други начини за регламентиране, за да запазимъ онѣзи интереси на държавата и на стопанството, за които Вие правите бележка. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателътъ: Пристъпваме къмъ гласуване.

Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ чл. 1 отъ законопроекта така, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): (Чете)

„Чл. 2. Продължаватъ се до края на 1932 г. сроковетъ, дадени съгласно чл. 214 отъ закона за митницитъ, за възвръщането на временно внесения отъ минно и индустриално дружество „Плакалница“, съ временно вносни декларации № № 13329, отъ 14 мартъ 1930 г., и 634, отъ 28 априлъ 1930 г., торби за амбалиране на руда, съ право, въ случай на нужда, сѣщитъ торби, въ тѣй продължения срокъ, да бѣдатъ възврънати и праздни“.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Г. г. народни представители! Заглавието на законопроекта не съответствува на неговото съдържание, защото чл. 214 отъ закона за митницитъ говори за ония амбалажни човали, които се пращатъ въ страната, праздни, напълватъ се съ стоки и се изнасятъ. А въ чл. 2 на законопроекта се говори за внесени съ временно вносни декларации № № 13329, отъ 14 мартъ 1930 г., и 634, отъ 28 априлъ 1930 г., торби за амбалиране на руда съ право, въ случай на нужда, сѣщитъ торби, въ тѣй продължения срокъ, да бѣдатъ възврънати и праздни. Това чл. 214 отъ закона за митницитъ не позволява. Ако Народното събрание приеме да остане този текстъ, въ такъвъ случай заглавието трѣбва да бѣде измѣнено, за да съответствува на съдържанието на закона. Независимо отъ това, азъ съмъ противъ дѣлия чл. 2, защото не съмъ съгласенъ да се правятъ закони по този начинъ, ad hoc — за конкретни случаи да се правятъ известни облекчения.

Председателътъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Г. г. народни представители! Касае се за ония човалчета, съ които си е служила мина „Плакалница“ при изнасяне на рудата отъ тая мина. Както знаете, мина „Плакалница“ прекъсна експлоатацията на своята мина при Елисейна, защото спаднаха катастрофално ценитъ на медната руда и не намѣри смѣтка за експлоатация — прекъсна експлоатацията не поради изчерпване на самата руда, както се мѣлваше у насъ, но поради туй, че не намираше смѣтка да експлоатира сѣщата тая руда. Обаче, доколкото зная, тя продължава да експлоатира други руди въ Бургазкия край, сѣщо така медни. Може би единъ день, когато пазарътъ и ценитъ позволятъ, тя ще възобнови експлоатацията на тия руди, които обработваше по-напредъ. Е добре, за свои нужди тая мина „Плакалница“ бѣше внесла известно количество човалчета, но поради това временно прекъсване на работата тия човалчета останаха неупотрѣбени. Тѣ подлежатъ, прочее, или на износъ съ руда, а ако не могатъ да бѣдатъ изнесени съ руда, съгласно настоящия законопроектъ, ние възстановяваме правото имъ да бѣдатъ наново изнесени безмитно до края на 1932 г., ако до това време мината намѣри за възможностъ да започне експлоатацията, да напълни човалчетата съ руда и да ги изнесе.

А. Буковъ (з): Нали работятъ въ Бургазко? Ще изнесатъ човалчетата съ руда оттамъ.

Докладчик д-ръ Х. Мутафовъ (д): Това е специално за мина „Плакалница“ при Елисейна, но не и за ония човали, които сж внесени специално за изнасяне на руда от Бургаския край.

Дълга да отбележа, обаче, г. г. народни представители, това, което е мѣрдоавно въ случая, споредъ менъ. Касае се за една много малка сума, за която ще чуете може би повече данни отъ самия г. министъръ на финанситѣ. За такава една минимална сума не си струва да спъваме концесията, дадена на известни лица, за експлоатирание на рудата, защото тѣ по закона за митницитѣ биха могли евентуално и по другъ начинъ да взематъ това, което днесъ бихме имъ отказали да реализиратъ.

С. Таковъ (з): Това ли е решението на комисията?

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Да.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Не е туй решението на комисията. Вие днесъ ми казахте, че го е отхвърлила.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Моля Ви се! Първоначално, когато комисията не знаеше какво е количеството на човалитѣ, внесени отъ мина „Плакалница“, бѣше на мнение, ако това количество е голѣмо, да не се разрешава. Но когато се дадохъ обяснения отъ г. министъра на финанситѣ, че това количество е незначително, по искане на г. министъра, азъ консултирахъ г. г. членоветѣ на комисията, ако искате, мога да ви посоча имената имъ.

Х. Мирски (д): Имате грѣшка.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Консултирани сж: г. Мирски, който даде мнение да се изхвърлятъ торбитѣ за амбалиране на захаръ и вмѣсто „захаръ“ да остане „руда“.

Х. Мирски (д): Азъ бѣхъ за премахването на чл. 2.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Не за премахването му, а вмѣсто „захаръ“ да остане „руда“. Консултирани сж г. Ради Василевъ, г. професоръ Геновъ, г. Йотовъ и моя милость. Петъ души членове на комисията, които могатъ да решаватъ, вземаха това решение. Даже да приемемъ, че г. Мирски сега се оттегля, по-рано, когато азъ му обяснихъ, че се заличаватъ торбитѣ за захарнитѣ фабрики, той се съгласи да останатъ торбитѣ за мината „Плакалница“.

Х. Мирски (д): Не съмъ се съгласилъ. Азъ съмъ билъ последователенъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Значи, въ тремоветѣ комисията е нареждала тая работа!

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Комисията прави своето предложение въ съгласие и по искане на г. министъра на финанситѣ.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! По чл. 2 бележката на г. Мирски е правилна, че не могатъ да се изнасятъ праздни торби, а тѣ трѣбва да бждатъ изнесени само пълни. Но въ чл. 2 едновременно се казва, че въпросътъ се касае за мина „Плакалница“, а не се касае за торби, съ които ще се изнасятъ руди, безъ да се казва името на мина „Плакалница“. Това се прави затуй, защото азъ повече не мога да продължавамъ тия срокове. Мината е спрѣла своята работа вече — думата е за мина „Плакалница“ — и понеже е искала да ликвидира, по силата на закона е внесла тия торби и сега ще трѣбва да ги изнесе. Затуй сме поставили да могатъ да се изнесатъ тѣ и празни, за да не останатъ въ страната да се употребяватъ и безъ да е платено мито за тѣхъ. Туй е и смисълътъ да се постави думата „Плакалница“, ако нѣмаше думата „Плакалница“ ние не можехме да поставимъ думитѣ „и празни“.

Но, г. г. народни представители, понеже сега единиятъ членъ отъ комисията, г. Мирски, се оттегля и понеже отъ провѣрката, която направихъ, видѣхъ, че не се касае за голѣма сума, азъ не мога да подтържамъ формално решението на комисията и оставямъ на народното представителство да реши както намѣри за добре.

Председателъ: Има думата народниятъ представител г. Сава Савовъ.

С. Савовъ (д): Г. г. народни представители! Торби сж внесени за износъ на руда. Мина „Плакалница“ отъ две години е спрѣла, никаква руда не изнася, залогътъ на мината е конфискуванъ и е влѣзълъ въ държавната каса. Тоя залогъ е твърде малъкъ — за него никакъвъ въпросъ не трѣбва да се прави. Още повече, че той е депозирани отъ мина „Плакалница“, която знаете, че презъ време на войната бѣ реквизирана. Г. Маврокордато, притежателъ на мината, заведе дѣло предъ международния съдъ и оскуба милиони отъ държавата. Отъ единъ отъ заемитѣ, които сключи г. Ляпчевъ, удържаха нѣколко милиона срещу загубитѣ, които мината е претърпѣла презъ две или три години, когато е била използвана за военни цели. А сега, че мината щѣла да загуби 100 или 200 хиляди лева, нѣма значение. Затуй моля г. министъра на финанситѣ да оттегли това предложение.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ ви декларирахъ, че не правя въпросъ. Оставямъ на Събранието да реши.

С. Савовъ (д): Мината си е платила митото съ залога, който е конфискуванъ.

Съ този въпросъ е свързанъ и въпросътъ за торбитѣ на захарнитѣ фабрики. Захарнитѣ фабрики отъ 1924 г. насамъ направиха голѣми скандали по цената на захарта. Най-напредъ урегулираха цената на захарта на 24 л., дадохъ обещание на бившия режимъ, че ще запазятъ цената 24 л., а следъ това я качиха на 26 л., следъ това на 28 л. и най-после 32 л. на килограмъ. Сега съ тоя законопроектъ се иска да имъ повърнемъ 1 милионъ лева, защото не могатъ да изнесатъ внесенитѣ торби. Нека и на захарнитѣ фабрики се конфискува залогътъ.

Следователно, по въпроса за торбитѣ на захарнитѣ фабрики и по въпроса за торбитѣ на мина „Плакалница“ моля г. министъра на финанситѣ да си оттегли предложението.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че не бива да гласуваме текста на чл. 2 отъ законопроекта, защото, преди всичко, не бива да се създава законодателство *intuitu personae* — специално за едно или друго предприятие.

П. Стояновъ (д): Ние свършихме вече тая работа. Разбивате отворена врата.

Г. Говедаровъ (д. сг): Декларацията на г. министъра на финанситѣ е доста ясна и азъ мисля, че народното представителство единодушно ще откаже да гласува тоя членъ.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Да дамъ едно обяснение.

Г. Говедаровъ (д. сг): Излишно е, г. докладчикъ.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Чл. 2 така, както го докладвахъ като председателъ на финансовата комисия и както правя предложение на Парламента, го докладвамъ по изричното искане на г. министъра на финанситѣ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Той ще го оттегли.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Азъ правя предложението съ негово съгласие, но ако г. министърътъ на финанситѣ намѣри за умѣстно да го оттегли, то става излишно.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Той го оттегля. Не минава така!

Г. Говедаровъ (д. сг): Той го оттегля.

Министъръ С. Стефановъ: Да се разберемъ по последната декларация на г. докладчика. Вѣрно е, че това, което той ви докладва, е отъ името на комисията. Но понеже единъ членъ на комисията се оттегля и казва, че не билъ съгласенъ, азъ формално не мога да считамъ, че това решение на комисията, което се докладва, е правилно взето, и затова оставямъ на първото си становище. Моля да не се гласува туй предложение.

Г. Говедаровъ (д. сг): Обаче безъ хитруване.

Докладчикъ д-ръ Х. Мутафовъ (д): Кой хитрува?

Председателът: Г. министърът на финансите и г. докладчикът заявяват, че оттеглят чл. 2 от законопроекта. Така ли е?

Министър С. Стефанов: Така е.

Г. Говедаров (д. сг): Понеже г. министърът на финансите го оттегля, и докладчикът го оттегля.

Министър С. Стефанов: Понеже един член от комисията се оттегля, аз оттеглям чл. 2.

Докладчик д-р Х. Мутафов (д): Понеже г. министърът на финансите го оттегля, а по негово искане го прие комисията, аз го тоже оттеглям.

Председателът: Понеже чл. 2 се оттегля, нѣма какво да гласуваме.

Докладчик д-р Х. Мутафов (д): Чл. 3 става чл. 2. (Чете)

„Чл. 2. Количеството на неизнесените чулчета се признава само до размѣръ на останалите неизнесени тютюни за реколти 1928, 1929 и 1930 г., споредъ направените за това списъци въ Министерството на финансите на 27 април т. г.“

Председателът: Моля г. г. народните представители, които приемат чл. 3, който става чл. 2, както се прочете

от г. докладчика, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събра- нието приема.

Бюрото, въ съгласие съ г. министър-председателя, предлага утре да имаме заседание преди обѣдъ, като поч- немъ въ 9 и половина часа. Моля г. г. представителите, които приемат това предложение, да вдигнат рѣка. Мно- зинство, Събранието приема.

За утре бюрото, въ съгласие съ председателя на Ми- нистерския съветъ, предлага следния дневенъ редъ:

Трето четене законопроекта:

1. За разрешаване на Котленската градска община да сключи заемъ.

2. За продължение на дадените срокове за възвръщане на временно внесени чулчета (харари) за амбалиране на тютюни и за амбалиране на захаръ и руди.

3. Второ четене законопроекта за контрола на гроз- дето, овоцията и зеленчуците, предназначени за износъ.

4. Докладъ на прошетарната комисия.

5. Второ четене законопроекта за измѣнение на т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законите за градските и сел- ските общини.

6. Второ четене законопроекта за вината, спиртните на- питки и оцета.

7. Докладъ на комисията по провѣрка на изборите.

Моля г. г. представителите, които приемат този дне- венъ редъ, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 45 м.)

Председател: АЛ. МАЛИНОВЪ

Секретарь: А. КАНТАРДЖИЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ